

ივ.ჯავახიშვილის სახელობის, თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

თამრიკო ბენია

საქართველოს, 1919 წლის დამფუძნებელი კრების არჩევნების
გეოგრაფიული ასპექტები

საზოგადოებრივი გეოგრაფია

სამაგისტრო ნაშრომი შესრულებულია საზოგადოებრივი გეოგრაფიის
მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

ხელმძღვანელი: დავით სიჭინავა

ასისტენტ-პროფესორი

თბილისი

2017 წ.

ა ნ ო ტ ა ც ი ა

არჩევნების პროცესის ჩამოყალიბებასა და განვითარებაზე დიდ გავლენას ახდენს გეოგრაფიული ასპექტი, ანუ სივრცე, რომელშიც ხდება ესა თუ ის მოქმედება. სივრცეა სწორედ ის, რაც აკავშირებს ადამიანებს ერთმანეთთან და სწორედ ეს ახდენს ზეგავლენას მათს ქცევაზეც არჩევნების პროცესში. საქართველოში არჩევნების ისტორია უხსოვარი დროიდან იწყება, თუმცა პირველ დემოკრატიულ არჩევნებად მიჩნეულია 1919 წლის დამფუძნებელი კრების არჩევნები. საკითხის *აქტუალობას* განაპირობებს ორი არსებითი გარემოება: პირველი, ის, რომ 1919 წლის არჩევნების პროცესი დემოკრატიულად წარიმართა და ეს მნიშვნელოვანია თუ გავითვალისწინებთ მაშინდელ მდგომარეობას ქვეყანაში; მეორე, სწორედ ამ დემოკრატიული პროცესიდან იღებს სათავეს საყოველთაო არჩევნები და მნიშვნელოვანი მომენტია ისიც, რომ ეს იყო პირველი პროცესი, სადაც ქალებმა მიიღეს მონაწილეობა. ნაშრომის *მიზანია*, წარმოაჩინოს 1919 წლის არჩევნების გეოგრაფიული ასპექტები, რაც წამოჭრის შემდეგი სახის *ამოცანებს*: როგორია დამფუძნებელი კრების არჩევნების შედეგების ძირითად გეოგრაფიული თავისებურებები და ასევე სოციალური ჯგუფების მიხედვით ხმის მიცემის თავისებურებები. საკითხის *საკვლეფ საგანს* წარმოადგენს არჩევნების პროცესში მოსახლეობის ჩართულობა და მათი ქცევა; ხოლო *კვლევის ობიექტს* წარმოადგენს საქართველოს მაშინდელი მოსახლეობა მაზრებისა და ოლქების მიხედვით. ამ საკითხის შესწავლის შედეგად, ნაშრომი იმ ძირითადი მიგნების მტკიცება იქნება, თუ რა გავლენას ახდენს გეოგრაფიული ასპექტები მოსახლეობის ქცევაზე და ეს ქცევა მოქმედებს თუ არა მათ მიერ გაკეთებულ არჩევანზე.

Tamriko benia

Geographical aspects of the election of 1919 founding council of
Georgia

A n n o t a t i o n

The geographic aspect of the election process and the development of process affects the function of which is the act. The source is what connects people with each other and that is what affects their behavior in the election process. The history of elections in Georgia starts from the moment of history, but the first democratic election is the election of the founding council of 1919. The actuality of the issue is due to the two essential circumstances: First, that the process of elections in 1919 was democratically and it is important to take into account the current situation in the country; Secondly, this democratic process takes the form of universal elections and it is important that it was the first process where women participated. The purpose of the work is to demonstrate “the geographical aspects of the 1919 election,” by Tamriko benia (T.benia) which raises the following tasks: the main geographical features of the election foundation and the characteristics of voting according to social groups. The topic of the issue is the involvement of the population in the election process and their behavior; and the object of research is the population of Georgia according to the mashes and districts. As a result of studying this issue, the work will prove to be the source of the geographical aspects of the behavior of the population and this behavior affects their choice.

შინაარსი

შესავალი	5
1 თავი.ლიტერატურის მიმოხილვა	7
1.1.არჩევნების კვლევა და კონტექსტუალური ფაქტორები	7
2 თავი. მეთოდოლოგია	123
2.1.მონაცემთა ანალიზი	13
2.2.სივრცითი ანალიზი არჩევნების კვლევაში.....	13
3 თავი კონტექსტი: არჩევნები და პოლიტიკური პარტიები მეოცე საუკუნის დასაწყისის საქართველოში	18
3.1 პოლიტიკური პარტიების ფორმირება საქართველოში	27
4 თავი.საქართველოს დამფუძნებელი კრების არჩევნების მიმდინარეობა	Error! Bookmark not defined.
4.1. მონაცემთა ანალიზის შედეგები	38
5 თავი. დისკუსია	42
დასკვნა.....	45
ბიბლიოგრაფია.....	46
დანართი #1.....	49
დანართი #1.2.....	50
დანართი #1.3.	51
დანართი #2.....	52
დანართი #2.1.....	53
დანართი #3.....	55
დანართი 3.1	56

შესავალი

„ადამიანები, რომლებიც ერთად საუბრობენ, ხმასაც ერთად აძლევენ.“

ჩარლზ პატი და რონ ჯონსტონი

ადამიანის ქცევაზე გავლენას ახდენს გარემო, სადაც ის ცხოვრობს. სწორედ ესაა ერთ-ერთი ფაქტორი, რომელიც მოქმედებს მის არჩევანზე. ჩვენ შეგვიძლია ვისაუბროთ არა მარტო საგნების, არამედ ადამიანების ურთიერთობებზეც. ეს ყველაფერი საშუალებას გვაძლევს, განვსაზღვროთ რა კავშირშია ადამიანის ქცევა გარემოსთან, რომელშიც ის ცხოვრობს და არსებობს.

ჩვენი მიზანია, გამოვიკვლიოთ საქართველოს, 1919 წლის დამფუძნებელი კრების არჩევნების გეოგრაფიული ასპექტები, ანუ ის სივრცობრივი ფაქტორები, რომლებმაც მოახდინეს ადამიანების არჩევანზე ზეგავლენა. გეოგრაფიული ასპექტების გარდა, დიდი ყურადღება კონტექსტის მნიშვნელობას ენიჭება.

პოლიტიკურ-გეოგრაფიული კვლევებისათვის მნიშვნელოვანია კონტექსტის კვლევა. კონტექსტი არის იმ კონკრეტული სიტუაციისათვის დამახასიათებელი მოვლენები და პროცესები, რომლებიც გავლენას ახდენს ადამიანის ქცევაზე შესაბამისად, კონტექსტუალური პროცესის კვლევა იმის შესაძლებლობაა, რომ პიროვნებების სივრცობრივი თავმოყრა არაა დამოკიდებული სიდიდეებზე.

მკვლევარების აზრით კონტექსტი ორგვარია. მათივე მტკიცებით კონტექსტუალური ანალიზი დონებს შორის დასკვნაა. მეცნიერები და მკვლევარები უკვე კარგა ხანია კამათობენ კონტექსტის უნივერსალურობისა და კონკრეტულობის თაობაზე.

სივრცე, დრო და ადამიანების ქცევა კონკრეტულ სიტუაციასა და დროში -ესაა სწორედ ის საკვლევი თემა,რომელსაც ვუთმობთ წინამდებარე ნაშრომს.

მეცნიერი ხ.მაიერი არჩევნების სამართლებრივ ბუნებას აღწერდა და ამბობდა, რომ მოქალაქეების თავისუფალი ნების გამოხატულება, სწორედ არჩევნების მეშვეობით გარდაისახებოდა ხელისუფლებაში. არჩევნები აკავშირებს მოსახლეობასა და ხელისუფლებას ერთმანეთთან და სწორედ მოსახლეობა წყვეტს, ვინ უნდა იყოს ქვეყნის სათავეში.¹

ნაშრომში ასევე განვიხილავთ,პოლიტიკური პარტიების ფორმირებას საქართველოსა და რუსეთის მაგალითზე მეოცე საუკუნის დასაწყისში.როგორ ხდებოდა მათი ჩამოყალიბება,რა პროცესი გაიარეს და ასევე რომელი პარტიები იყო ძირითადი იმ დროისათვის.

რუსეთის შემთხვევაში, განხილულია მე-19 საუკუნის ბოლო და მე-20 საუკუნის დასაწყისის პერიოდები, რომელიც მიჩნეულია ქვეყანაში პოლიტიკურ ასპარეზზე პარტიების წარმოქმნისა და მოღვაწეობის ხანად. ასევე აღწერილია რომელი სოციალური ჯგუფის გარშემო ხდებოდა პარტიების ფორმირება და რა ნიშნით.

რაც შეეხება საქართველოს, აქ რუსეთისაგან განსხვავებით პარტიების განვითარების ორი თავისებურებაა. ესენია: მეოცე საუკუნის დასაწყისის კოლონიური მდგომარეობა და 1917 წლიდან 1924 წლამდე აჯანყების ჩახშობის ხანა.

1919 წელს, საქართველოს ისტორიაში უმნიშვნელოვანესი მოვლენა-დამფუძნებელი კრების არჩევნები ჩატარდა. ეს იყო, რუსეთში თებერვლის რევოლუციის შემდეგ ჩატარებული არჩევნების ანალოგი, რომლის წესებიც უცვლელად გადმოიტანეს, მათ შორის

¹<https://blh.com.ge/%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%A9%E1%83%94%E1%83%95%E1%83%9C%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98-%E1%83%93%E1%83%90-%E1%83%9B%E1%83%90%E1%83%A1%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%9C-%E1%83%93%E1%83%90%E1%83%99%E1%83%90/>

ხმის მიცემის საყოველთაობა. ისტორიაში პირველი შემთხვევა იყო, როდესაც შესაძლებელი გახდა ქალებსაც მიეღოთ მონაწილეობა. მიუხედავად მცირე დარღვევებისა, არჩევნების პროცესი დემოკრატიულად წარიმართა. ეს იყო მოვლენა, როდესაც მოსახლეობას, განურჩევლად სქესისა და რასისა, საშუალება მიეცა საკუთარი არჩევანი თავისუფლად დაეფიქსირებინა. მონაწილეობდა რამდენიმე პარტია , თუმცა უდიდესი გამარჯვება სოციალ-დემოკრატიულმა პარტიამ მოიპოვა.

თემის მთავარი საკვლევი კითხვებია:

- როგორია, 1919 წლის საქართველოს დამფუძნებელი კრების არჩევნების შედეგების ძირითადი გეოგრაფიული თავისებურებები;
- როგორი იყო ხმის მიცემის თავისებურებები, სხვადასხვა სოციალური და დემოგრაფიული ჯგუფების მიხედვით?

შემდეგ ნაწილში-ლიტერატურის მიმოხილვა, უფრო დაწვრილებით ვისაუბრებთ შესავალში წამოჭრილ იმ თემებთან დაკავშირებით, რომელზეც აგებულია ნაშრომი.

1 თავი.ლიტერატურის მიმოხილვა

1.1.არჩევნების კვლევა და კონტექსტუალური ფაქტორები

არჩევნები-ეს არის რთული პროცესი, რომელიც, შექმნის დღიდან მნიშვნელოვანი იყო და რომელიც დღესაც აქტუალურია. ამ პროცესმა, ჩამოყალიბების დღიდან-დღემდე განვითარების ბევრი სტადია გაიარა. საინტერესოა, როგორ შეიქმნა ის, რამდენად მსგავსი ან განსხვავებული იყო ეს პროცესი ერთმანეთისაგან, სხვადასხვა დროსა და სივრცეში. ასევე საინტერესოა კონკრეტული ამომრჩევლის-ანუ სოციალური ჯგუფების ქცევა არჩევნების პროცესში. რეალურად იყო თუ არა არჩევნები დემოკრატიული და განაპირობებდა თუ არა კონკრეტული სიტუაცია ინდივიდის არჩევანს.

სხვადასხვა ავტორების დახმარებით, ვეცდებით ნათლად წარმოვაჩინოთ რა არის კონტექსტი და რა როლი აქვს მას არჩევნების გეოგრაფიაში. ვიდრე უშუალოდ თემაზე გადავიდოდეთ, კონტექსტის მნიშვნელობას შევხებით.

კონტექსტი - ეს არის კონკრეტული სიტუაციისათვის დამახასიათებელი მოვლენები და პროცესები, რომლებიც გავლენას ახდენს ინდივიდის ქცევაზე.²

განმარტებიდან ჩანს, თუ რატომაა მნიშვნელოვანი კონტექსტი ჩემს შემთხვევაში, რადგან საარჩევნო გეოგრაფიის შესწავლისას, განსაკუთრებული მნიშვნელობა სწორედ მას ენიჭება.

კონტექსტუალური პროცესების კვლევა მოიცავს იმის შესაძლებლობას, რომ თუ ინდივიდების გეოგრაფიული თავმოყრა გეოგრაფიულ ერთეულებად, არ არის დამოკიდებული ცვლადის სიდიდების მიმართ, ასეთ შემთხვევაში ის, რასაც კონტექსტუალური პროცესი წარმოადგენს, შეიძლება იყოს განპირობებული მხოლოდ შერჩევის ეფექტებით. მინესოტას უნივერსიტეტის პოლიტიკურ მეცნიერებათა განყოფილების მკვლევართა ჯგუფი გვთავაზობს მეთოდს, იმის შესამოწმებლად, არის თუ არა არსებული კონტექსტუალური ეფექტები ნამდვილი.³

კონტექსტუალურმა ანალიზმა, გაამდიდრა პოლიტიკური თეორია ამომრჩევლის, როგორც უპირატესის, ვიდრე ცალკეული პირის შესწავლით, რომელიც ინდივიდუალურ გადაწყვეტილებას იღებს. გარემოებები, რომელშიც ადამიანები იღებენ გადაწყვეტილებას და სხვადასხვა მოვლენები, რომლებით ზემოქმედებენ მასზე, კონტექსტუალურ ანალიზშია სწორედ წინ წამოწეული.⁴

კონტექსტუალურ ანალიზს თან სდევს ორი პრობლემა: 1) კონტექსტის სათანადო გაზომვა; 2) თავმოყრის შერჩევის ტენდენციურობის პრობლემა, რამაც შეიძლება წარმოშვას ილუზიური კონტექსტუალური ეფექტი.

² <http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=6&t=4824>

³ Huckfeldt and Sprague, 1993; Achen and Shively, 1995; Books and Prysby, 1991

⁴ <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261379401000191>

როგორც ზემოთ უკვე აღვნიშნეთ, კონტექსტი შეეხება გარემოს, რომელშიც გარკვეული ადამიანები ცხოვრობენ და მოქმედებენ. კონტექსტუალური ანალიზი ეკუთვნის იმას, თუ ეს გარემო მახასიათებლები, რა სახით განსაზღვრავენ ცვლილებებს, მოცემული ინტერესის ქცევაში.

მკვლევარები ძირითადად იყენებენ კონტექსტს ორგვარად. პირველი შეეხება სპეციფიკურ ინტერნაციონალურ სტრუქტურებს, წესებსა თუ პროცედურებს, რომლებიც ურთიერთობებს განსაზღვრავენ ცალკეულ ადამიანებს შორის და რა გავლენა აქვთ ადამიანის ქცევაზე. არჩევნების თეორია გვაწვდის განმარტებას წესების შესახებ, რომლებიც გავლენას ახდენენ ამომრჩევლის არჩევანსა და გაკეთებული არჩევანის შედეგზე.

მეორე კონცეპტუალიზაცია კი, სოციალურ გარემოს ეხება, რომელშიც პირები ფუნქციონირებენ და ცხოვრობენ. აქედან გამომდინარე, დიდი მნიშვნელობა აქვს გარემოს, სადაც მათ უწევთ ცხოვრება. მაგალითისათვის ავიღოთ ჩვენი ქვეყანა. არჩევნებისათვის დღევანდელი ვითარება მკვეთრად განსხვავდება საბჭოთა მდგომარეობისგან, სადაც ადამიანს საკუთარი აზრის ღიად გამოხატვის უფლებასაც არ აძლევდნენ. ჩემი აზრით, კი გარემო ბევრად მნიშვნელოვანი ფაქტორია, ვიდრე პროცედურები, რომლებიც გავლენას ახდენს ადამიანის ქცევაზე.

„კონტექსტუალური ანალიზი არის დასკვნა დონეებს შორის. ეს ნიშნავს იმას, რომ თუ ცალკეულ პირებს დავაკვირდებით და ასევე საერთო მახასიათებლებს იმ ნაკრებისა, სადაც ეს ცალკეული პირები არსებობენ, მივხვდებით, რომ კონკრეტული ინდივიდის შეხედულებას, გარემო პირობები და ადამიანები წარმოშობენ“.⁵

ეს ნიშნავს, რომ სწორედ გარემოა ის მთავარი მახასიათებელი, რითაც განისაზღვრება ადამიანის კონკრეტული ქცევა კონკრეტულ მომენტში. რა თქმა უნდა სოციუმთან ურთიერთობაც მნიშვნელოვანია, მაგრამ ეს სოციუმიც იმ კონკრეტულ გარემოში არსებობს, ამიტომაც მიმაჩნია გარემოს ფაქტორი უფრო მნიშვნელოვანად.

⁵ Huckfeldt and Sprague, 1993, გვ. 284

მკვლევარებისა და მეცნიერების წრეებში, უკვე კარგა ხანია მიმდინარეობს კამათი უნივერსალურობისა და კონკრეტულის შესახებ, კონკრეტული ადგილისა თუ ადამიანთა ჯგუფების მახასიათებლების გათვალისწინებით. ამის საილუსტრაციოდ არსებობს, ორი ერთმანეთისაგან საპიროსპირო მოსაზრება:

პირველი მოსაზრებით, სადაც არ უნდა ვიყოთ ჩვენ, ვექვემდებარებით ერთნაირ გავლენას. მეორე მოსაზრებით, კი ხალხი და ადგილები ერთმანეთისაგან განსხვავდება. ამ განსხვავებას, კი განაპირობებს კულტურა და ეკონომიკური დაყოფა. ეს გამომდინარეობს სოციალური პროცესების ორი ურთიერთსაწინააღმდეგო ტრადიციისაგან. ასე, რომ უნივერსალური მოსაზრებები, დაკავშირებულია ფიზიკურ მეცნიერებებსა და სოციალურ მეცნიერებებთან. მეორე კი ისაა, რომ კონკრეტული მიზეზები და განსხვავებები დამახასიათებელია ადამიანური ბუნებისა და ინდივიდუალური ისტორიული და გეოგრაფიული კვლევებისათვის.

ჯონ აგნეუ თავის ნაშრომში: „კარტოგრაფიული პოლიტიკა - როგორ ითვლება კონტექსტი არჩევნების გეოგრაფიაში”,⁶ განიხილავს კონტექსტსა და პოლიტიკის მეცნიერებას. მისი განმარტებით, 1960 - იანი წლების პოლიტიკური გეოგრაფიის აღორძინება, იმაზე ყურადღების გამახვილებით დაიწყო, თუ როგორ გავლენას ახდენს მანძილი ან სივრცე, ადამიანის პოლიტიკურ ქცევაზე. მეთოდების გამოყენებით: თეორიული, ემპირიული თუ მეთოდოლოგიური, პოლიტიკურმა გეოგრაფიამ დიდი გზა განვლო. თუმცა ერთი ტენდენცია იკვეთება - „სერიოზული თეორეტიზირება ასეთი გეოგრაფიული კონცეფციების შესახებ, სივრცის, ადგილისა და არჩევნების კვლევასთან მიმართებით, შეწყვეტილია.”⁷

შესაძლოა, ეს იმიტომ მოხდა, რომ ახალი მოსაზრება არჩევნებს განსაზღვრავს, როგორც გავარჯიშებას ბურჟუაზიულ პოლიტიკაში, რომელიც წარსულში უნდა დარჩეს. მაგრამ ჩემი აზრით, ეს ასევე მოყვა არჩევნების გეოგრაფიის შინაარსს. რუკაზე დავიტანოთ არჩევნების შედეგები, იმაზე ყურადღების გამახვილების გარეშე, თუ როგორ შეიძლება იყოს

⁶ <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0962629895000763>

⁷ <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0962629895000763>

დაკავშირებული შედეგების ანალიზები უფრო აბსტრაქტულ საკითხებთან, რომლებიც ეხება მოჩვენებით კავშირებს სივრცესა და პოლიტიკას შორის. ვფიქრობ, რომ ფრიდლანდი და ბოდენი (1994: 42) მართლეს არიან, როცა წერენ: "სივრცესა და დროში აზროვნება მოითხოვს სოციალური თეორიის ძირითადი კონცეფციების, განსაკუთრებით ტერიტორიულად და დროებით გამიჯნული და დაკავშირებული საზოგადოების ხელახლა გააზრებას." მაგრამ, ეს სწორედ ის შემთხვევაა, რომელმაც დააწესა სივრცული ანალიზის ზოგადად მიღებული ნორმები და ბევრს ვერაფერს შემოგვთავაზებს. ამრიგად, გეოგრაფების „კარტოგრაფიის“ კონცეფცია ასევე ხელახლა გააზრებას საჭიროებს.

ნაშრომში „ნაციონალური ხმების გეოგრაფია, აღმსარებლობა და კლასი, 1930 წლის რაიხსტაგის არჩევნებში“ - ავტორები ჯონ ო'ოლაფლანი კოლინ ფლინტი და ლუკ ანსელინი, კონტექსტურ თეორიებს განიხილავენ. ბოლოდროინდელი კვლევა, რომელშიც იყო გამოყენებული დაგროვილი მონაცემები და ეკოლოგიური რეგრესია, წარმოიშვა გარკვეული კონფიგურაცია იურგენ ფალტერის პოზიციის მიმართ, რომლის თანახმადაც, ნაციონალურ-სოციალისტური მუშათა პარტია, წარმოადგენდა ყოვლისმომცველ პარტიას კლასთა შორის და უფრო ნაკლებად რელიგიათმორის მოწოდებად.⁸

თეორიები ეხება სოციალისტური მუშათა პარტიის აღზევებას და ამასთან დაკავშირებით ავტორებმა ხუთი თეორიაც გამოყვეს: პირველის თანახმად - თითოეული სოციალური ფენა ქმნის გამოხატვის დემოკრატიულ და ექსტრემისტულ ფორმებს, რაც ნიშნავს, რომ სხვადასხვა ფენის წარმომადგენლები თავად ქმნიან გამოხატვის ფორმებს და ამ ფორმებს ამკვიდრებენ კონკრეტულ ფენაში. მეორე არის მასობრივი საზოგადოების შეხედულების თეორია, რომელიც ეხება ცალკეული პირების, ტრადიციული პოლიტიკური და სოციალური კავშირები, ტრადიციულიდან თანამედროვე საზოგადოებაში გადასვლისას. ეს არის ეტაპები, რომლებიც იწყება ცალკეული პირების საზოგადოებიდან - ანუ ინდივიდიდან, შემდეგ, კი გადადის ტრადიციულსა და თანამედროვე საზოგადოებაში.

⁸ http://www.colorado.edu/geography/class_homepages/geog_4023_s10/JohnO_1994.pdf

მესამე შეხედულება წარმოიშვა, მასობრივი საზოგადოებისა და კლასის თეორიების კრიტიკისაგან. ეს თეორია, სხვა თეორიებისაგან განსხვავებით, ინსტიტუტების როლებსა და ტრადიციულ საარჩევნო ლოიალურობაზე, ხმების რაოდენობასა და მათ მიუკერძოებლობაზეა ორიენტირებული, რომლებიც პროლეტარებისა და კათოლიკეებისაგან ვერ მიიღეს.

რაც შეეხება მეოთხე შეხედულებას, ეხება ადრეული ნაშრომების კრიტიკას, რომელიც მოხსენებულია, როგორც „ყოველსმომცველი საპროტესტო პარტია“. ეს ბლოკი ხმებს იზიდავდა სოციალური კლასის სპექტრიდან.

ბოლო ანუ მეხუთე შეხედულებაში, ბრუმტეინი ნაციონალურ-სოციალისტური პარტიის მხარდამჭერებს მიიჩნევს „რაციონალურ ფაშისტებად“. რაც ნიშნავს, რომ ისინი არჩევანს პირადი მოსაზრებით კი არ აკეთებენ, არამედ მატერიალურად აფასებენ პარტიაში გაწევრიანებას.

ამ საკითხთან დაკავშირებით მეცნიერების აზრი სხვადასხვაგვარად იყოფა, თუმცა ამოვარჩიეთ თემასთან უშუალო კავშირში მყოფი მოსაზრებები და შევეცადეთ გარემოსა და ადამიანის ქცევის დამაკავშირებელი მიზეზები აღმოგვეჩინა.

2 თავი. მეთოდოლოგია

მონაცემთა ანალიზი არსებობს ორი სახის: თვისებრივი და რაოდენობრივი. ამ შემთხვევაში ჩვენს ხელთ არის რაოდენობრივი მონაცემები, რომელიც მთლიანად საქართველოს ეროვნულ არქივში დაცული დოკუმენტების ხარჯზე მომზადდა. მასში მოცემულია საქართველოს 1919 წლის, დამფუძნებელი კრების არჩევნების კვლევის შედეგები. აღწერილია : მონაწილე მოსახლეობა ეთნიკურ დონეზე; განხილულია რეგიონები, მაზრები და უბნები, სადაც მიმდინარეობდა არჩევნების პროცესი. დოკუმენტები

გვამღევს ინფორმაციას პოლიტიკური პარტიებთან დაკავშირებითაც, კონკრეტულად კი, რომელმა პარტიამ სად რამდენი ხმა მოიპოვა და რომელმა პარტიამ გაიმარჯვა.⁹

2.1 მონაცემთა ანალიზი.

საინტერესოა თავად არჩევნების მსვლელობის პროცესი, რამდენად სამართლიანად და დემოკრატიულად ჩატარდა და ვის მიერ იყო ორგანიზებული, რამდენად იყო მოსახლეობა ჩართული ამ პროცესში და რომელი ეთნოსის წარმომადგენლები ჭარბობდნენ.

რაც შეეხება დოკუმენტების მოპოვების პროცესს, იგი სამ ეტაპს მოიცავდა:

პირველ ეტაპზე საჭირო გახდა არქივში მისვლა და დოკუმენტების გამოწერა. მეორე ეტაპზე უფრო დაწვრილებით ინფორმაციის ამოწერა რიგის ნომრისა და დასახელების მიხედვით, მხოლოდ მესამე ეტაპზე არის შესაძლებელი გამოწერილი დოკუმენტის ადგილზე დამუშავება.

2.2 სივრცითი ანალიზი არჩევნების კვლევაში

სივრცითი ანალიზი დაკავებულია, არჩევნების რაოდენობრივი კვლევით, ისეთი თეორიული კონსტრუქციის დახმარებით, როგორებიცაა მაგალითად „სამეზობლოს ეფექტი“, დაპირისპირების თეორია და სხვანი. დემოკრატიის მესამე ტალღასთან ერთად, გაიზარდა სამეცნიერო ლიტერატურის მოცულობა, პარტიულ სტრუქტურების აღწერა პოსტ-საბჭოთა და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებისა. როგორც ავტორი აღნიშნავს, ამ ტიპის ნაშრომები ძირითადად არ მიეკუთვნებოდა გეოგრაფიის დისციპლინას, თუმცა ზოგ ადგილას ხაზგასმით იყო აღნიშნული სივრცითი ფაქტორები.

⁹ <http://archives.gov.ge/ge/page/1919-wlis-saqartvelos-damfudznebeli-krebis-archevnebi>

ჯონ აგნეუ თავის ნაშრომში „კარტოგრაფიული პოლიტიკა: როგორ ითვლება კონტექსტი არჩევნების გეოგრაფიაში“ განმარტავს გეოგრაფიული კონტექსტის და პოლიტიკის ურთიერთკავშირს. მისი განმარტებით, გეოგრაფიული კონტექსტის კონცეფცია შეიძლება გამოყენებულ იქნეს ადამიანური ქცევის სივრცულ ორიენტაციაზე ყურადღების მისაპყრობად, ადამიანების კატეგორიებად არასივრცული სორტირებისაგან განსხვავებით, აღწერის საფუძველზე და კლასიფიკაციის სხვა სქემებისაგან განსხვავებით, რომლებიც შთააგონებენ ყველაზე ტრადიციულ სოციალურ მეცნიერებებს. კატეგორიული მიდგომა განიცდის ერთგვარ „აგნოზიას“ ან აღქმის აშლილობას, რომელშიც სივრცის წარმოდგენები მხოლოდ ადგენენ საზღვრებს არასივრცული პროცესებისათვის. სივრცე შემდგომში ჩამოცილდება თეორიული განხილვიდან (იხ. Agnew , 1987, 1993) .

ეს ყველაფერი უფრო მარტივად რომ იყოს გასაგები, დასკვნის სახით ვამბობთ, რომ კონტექსტი არ არის მხოლოდ ადგილობრივი კონტექსტი. ის გათვალისწინებულია ელექტორალურ გეოგრაფიაში მთელი რიგი საშუალებებით. ეს არის გზები, რისი მეშვეობითაც, სივრცე მთელ რიგ გეოგრაფიულ მასშტაბებში გამოიხატება.

არჩევნების გეოგრაფიული ასპექტების ახსნისათვის, არსებობს რამდენიმე თეორიული კონსტრუქცია. წინამდებარე ნაშრომისათვის მნიშვნელოვანია ავხსნათ დაპირისპირების თეორია.

როგორც ლიფსეტი და როკანი აღნიშნავენ, აღნიშნული კონცეფცია ხსნის საზოგადოებაში სოციალური დაპირისპირების გამომწვევ მიზეზებსა და მექანიზმებს, რომელთა მეშვეობითაც აღნიშნული დაპირისპირებები იქცევა პარტიულ სისტემებად.¹⁰

ავტორების აზრით, სხვადასხვა ჯგუფებს შორის არსებობს ინტერესთა კონფლიქტი, რომელთა გადმოცემა პოლიტიკური პარტიების მეშვეობით ხორციელდება და რომლებიც, არჩევნებზე მოსახლეობის სხვადასხვა ჯგუფების ინტერესების გამომხატველები არიან.

ავტორების მიერ შესწავლილი შემთხვევების უმეტესობა-ცალსახაა, რადგან დემოკრატიულ ქვეყნებს წარმოადგენს. ტიპოლოგიური თვალსაზრისით, კი მათი განხილული ანალიზი

¹⁰ Lipset & Rokkan, 1967, გვ. 3

ტალკოტ პარსონსის სოციალური სისტემების ფუნქციების მოდელს ეფუძნება. ამ მოდელის თანახმად, ნებისმიერი ქვეყნის ნებისმიერ სოციალურ წრეში, ოთხი ფუნქციური ქვესისტემა გამოიყოფა. ესენია: 1) ადაპტირებადი-ეკონომიკა; 2) მიზნის მიღწევის-პოლიტიკა; 3) ინტეგრაციული-საზოგადოება; 4) დამცავი- ოჯახები.

ლიფსეტმა და როკანმა ასევე პოლიტიკური დაპირისპირების ოთხი განზომილებაც გამოყვეს: 1)ცენტრი-პერიფერია ; 2) ეკლესია-სახელმწიფო 3) მიწათმოქმედება-სოფლის მეურნეობა;4)დამსაქმებელი-დასაქმებული. მათივე აზრით, განზომილებების ჩამოყალიბება, ოთხ რევოლუციას უკავშირდება. ესენია: მე-16-ე და მე17-ე საუკუნების რეფორმაციები, 1789 წელს ევროპაში მომხდარი ეროვნული რევოლუციები, ინდუსტრიული რევოლუცია და 1917 წლის რუსეთის რევოლუცია. მათი ცალ-ცალკე განხილვით ირკვევა, რომ ცენტრი-პერიფერიის ამომრჩევლებისათვის მნიშვნელოვანი დომინანტური კულტურაა,ეკლესიისა და სახელმწიფოს განხილვისას, კონფლიქტის მთავარი ფოკუსი საგანმანათლებლო სფეროა. საფრანგეთის რევოლუციის შემდეგ, საყოველთაო საგანმანათლებლო სისტემის შემოღებამ, ავტორების აზრით ეკლესიის როლი დააკნინა.¹¹ მიწათმოქმედება-სოფლის მეურნეობა და დამსაქმებელი/დასაქმებული განზომილებების დაპირისპირების მიზეზად ავტორები, ეკონომიკური განვითარების თავისებურებებს ასახელებენ. მიზეზი კი ისაა, რომ მოსახლეობას წვდომა გაუჩნდა ბაზარზე და ასევე მკვეთრად განვითარდა. ამ ყველაფერმა, კი სოფლისა და ქალაქის დაპირისპირება გამოიწვია. დამსაქმებელი-დასაქმებულის დაპირისპირების მიზეზი, მეთვრამეტე/მეცხრამეტე საუკუნის სამრეწველო რევოლუციას მიაწერეს ავტორებმა. პროდუქციის წარმოების ახალ მეთოდზე გადასვლამ, ამ რეგიონის სტრუქტურაში დიდი ცვლილებები მოიტანა. მოსახლეობა შემოსავალზე გახდა დამოკიდებული, რამაც საფუძველი ჩაუყარა პროლეტარული ფენის დამსაქმებლისადმი დაპირისპირებას.

ლიფსეტ-როკანის თეორიების მიმოხილვიდა ჩანს, რომ ამ განზომილებებიდან ორი სივრცული ხასიათისაა, დანარჩენები, კი კულტურულად განსხვავებულ პერიფერიებს შორის ყალიბდება. პირველი განზომილების თავისებურება-ერთგულებაში მდგომარეობს,

¹¹ Lipset & Rokkan, 1967, გვ. 15

მეორე-მესამე-მეოთხე განზომილებების თავისებურება, კი განვითარებაშია, რომელიც გამოიწვია საგანმანათლებლო და ეკონომიკურმა განვითარებამ. სხვადასხვა ავტორები განიხილავენ მსგავს საკითხებს, თუმცა ლიფსეტ-როკანის მოსაზრება ამ საკითხზე, ჩემი აზრით ყველაზე ახლოსაა არსებულ რეალობასთან, მიუხედავად იმისა რომ, როგორც უკვე აღვნიშნე ცალსახაა და მხოლოდ დემოკრატიულ ქვეყნებს ეხება. ეს მიდგომა მთლიანი მსოფლიოს განხილვისას არ გამოგვადგება. უნდა აღინიშნოს, რომ ამ პოლიტიკურმა დაპირისპირებებმა დასავლეთ ევროპის ქვეყნების(რომელთა უმეტესობა დემოკრატიულია)გეოგრაფიასა და საარჩევნო კუთვნილების ჩამოყალიბებაზე დიდი გავლენა მოახდინეს. სწორედ ეს განზომილებებია წარსული დღევანდელი დასავლეთევროპული პოლიტიკური პარტიებისა.

ზოგადად, დაპირისპირების თეორიებს უკვე გავეცანით, ახლა კონკრეტული მაგალითი ნაცისტური გერმანიის შესახებაც განვიხილოთ, რომელიც ეხება აღმსარებლობასა და კლასს 1930 წლის რაიხსტაგის არჩევნებში, ავტორების - კოლინ ფლინტის, ლუკ ანსელინისა და ჯონ ო'ლაფლანის მიხედვით.

გერმანიის ნაციონალურ-სოციალისტურმა მუშათა პარტიამ, ადოლფ ჰიტლერის ხელმძღვანელობით, მოღვაწეობა დაიწყო დაბალი პოპულარობით. მათ გარღვევა მოახდინეს 1930 წლის არჩევნებში, როდესაც ხმების 18,3% დააგროვეს. ჰიტლერი კანცლერი გახდა 1932 წელს ხმების 32%-ს მიღების შემდეგ (ჯონ ო'ლაფლანი, კოლინ ფლინტი და ლუკ ანსელინი.¹² ამომრჩევლის ქცევა ვაიმარის გერმანიაში, გახდა კვლევის საგანი. ვინ მისცა ხმა გერმანიის ნაციონალისტურ-სოციალისტურ მუშათა პარტიას; რომელმა სოციალურმა, ეკონომიკურმა და პოლიტიკურმა პრობლემებმა განაპირობა მათი გადაწყვეტილება არჩევნებზე. ვაიმარის გერმანიაში საარჩევნო ქცევის შესწავლა გვამღებს ადგილობრივი და რეგიონული კონტექსტების ფართო სპექტრს, რომ მივიღოთ ახსნა, თუ როგორ მოიპოვა პარტიამ ასეთი დიდი მხარდაჭერა. ეროვნულ დონეზე პოლოკმა (1994) მოგვცა ნაცისტების მხარდამჭერების სივრცითი ცვლილებები, გერმანიის 35 საარჩევნო რეგიონის მიხედვით. რეგიონული შემთხვევების შესწავლისას, შემოწმდა ნაცისტებისა და მათი მხარდამჭერების

¹² http://www.colorado.edu/geography/class_homepages/geog_4023_s10/JohnO_1994.pdf

ზრდის ადგილობრივი მახასიათებლები და აღიარებული იქნა გერმანიის არაერთგვაროვანი სახე.

სივრცისა და ადგილის უგულებელყოფა ვაიმარის არჩევნების კვლევაში, პარალელს ავლებს უფრო ფართო ტენდენციებთან. დომინანტს წარმოადგენს ისეთი კონცეფციები, როგორც კლასი და ეთნიკურობა, ხოლო ადგილს უფრო მოკრძალებული ყურადღება ეთმობა.

გეოგრაფები ყურადღებას შუალედურ პოზიციას აქცევენ, სადაც რეგიონები განიხილება, როგორც ადგილობრივ პასუხებსა და ზოგადად პროცესებს შორის არსებული შუამავლობის პროდუქტები. ვაიმარის რესპუბლიკის საარჩევნო მოზაიკა იყო სოციალურ-კულტურული, ეკონომიკური და პოლიტიკური პროცესების ხანგრძლივი ისტორიის შედეგი, რომელიც ხდებოდა სხვადასხვა ფორმით, სხვადასხვა ადგილებში.

საარჩევნო გეოგრაფიაში კონტექსტი მოიცავს სამ ელემენტს: 1) შემთხვევის ადგილის სოციალური ურთიერთობის გარემოს; 2) მდებარეობას, ადგილის როლი მსოფლიო ეკონომიკაში 3) ადგილის მცნებას, სოციალიზაცია ხდება ცხოვრებასთან ერთად. საარჩევნო გეოგრაფები ამ კონტექსტს სერიოზულად ეკიდებიან. ადგილობრივი „ისტორიული მახსოვრობის გამოხატულებები, შეგვიძლია ვიხილოთ კონტექსტუალური ეფექტის კვლევებში იტალიაში, შოტლანდიასა და სამხრეთ აშშ.-ში.

მაკალისტერმა შეუტია გეოგრაფებს იმის გამო, რომ ისინი ემხრობოდნენ იდეას იმის შესახებ, თუ სად ცხოვრობს ადამიანი და რას წარმოადგენს. გერმანული პოლიტიკის ისტორიული ფორმა-ადგილობრივი ინტერესის ჯგუფის წარმომადგენლობაზე დაფუძნებული კოლექტიური ძალადობა, ხელს უწყობდა ავტორიტარულ-პატერნალისტურ მთავრობას, ვაიმარის პოლიტიკური სცენა წარმოადგენს ამ ორი სისტემის არამყარ ალიანსს. ადგილობრივი ინტერესის ჯგუფების მნიშვნელობამ გერმანულ პოლიტიკაში, კარი გაუღო ნაციისტური პარტიის შესაძლებლობებს, თავისი მიმართებები მოერგო ადგილობრივ საჭიროებებზე.

შემდეგ თავში განვიხილავთ არჩევნებსა და პოლიტიკურ პარტიებს მეოცე საუკუნის დასაწყისის საქართველოში, რომელი პარტიები იყო ძირითადი და რომელმა გაიმარჯვა არჩევნებში.

3 თავი. კონტექსტი: არჩევნები და პოლიტიკური პარტიები მეოცე

საუკუნის დასაწყისის საქართველოში

ამ კონკრეტულ თავში საქართველოსა და რუსეთის პარტიების ფორმირებას განვიხილავთ, რადგან საქართველო იმ დროისათვის რუსეთის ნაწილი იყო

კარლ კაუცკი თავის წიგნში წერდა, რომ ქართველი სოციალ-დემოკრატები რუსული მენშევიკების „ელიტარული ჯარები“ იყვნენ. ქართული ორგანიზაცია „რუსეთის სოციალ-დემოკრატიულ მუშათა პარტია“-სთან (რსდმპ) ფორმალურად 1906 წელს გაერთიანდა, რაც ავტომატურად გულისხმობდა ბოლშევიკთა კავკასიის კავშირის „ვირტუალურ“ არსებობას. მეოთხე ყრილობის ადგილობრივ არჩევნებზე ბოლშევიკები დამარცხდნენ. ერთ-ერთი ბოლშევიკი-იოსებ ჯულაშვილი იყო, რომელიც მენშევიკების წინააღმდეგ აშკარად გამოვიდა. მათ უკან არ დაიხიეს და ის სიცრუეში დაადანაშაულეს, თუმცა ყრილობა მენშევიკების გამარჯვებით დამთავრდა, ხოლო ჟორდანია რუსეთის სოციალისტურ-დემოკრატიული მუშათა პარტიის ცენტრალურ კომიტეტში აირჩიეს.

ერთ-ერთი ყველაზე რთული მომენტი შეიქმნა მაშინ, როდესაც კავკასიელებს ერთმანეთთან შეტაკება ეროვნული საფრთხის გამო მოუხდათ. ქართველი სოციალ-დემოკრატები ხვდებოდნენ და იაზრებდნენ იმას, თუ რამხელა საფრთხეს წარმოადგენდა ეროვნულ ნიადაგზე წარმოქმნილი კონფლიქტი, რომელიც რუსი მენშევიკებისათვის საინტერესო იყო.

ეროვნულ საკითხთან დაკავშირებით ოთხი პოზიცია იკვეთებოდა. ნოე ჟორდანია თავისი თავდაპირველი მოსაზრებების ერთგული რჩებოდა და მახვილს მუდმივად სვამდა ეროვნული კულტურის განვითარებაზე.

ქართველი სოციალ-დემოკრატები რუსული მენშევიკების ძირითად ხერხემალს წარმოადგენდნენ. მსგავს მოსაზრებას აქსელროდი თავის ერთ-ერთ გაგზავნილ წერილშიც ადასტურებს. მათი შთაგონების წყარო მუდმივად ევროპული სოციალისტური პარტიები იყო და ისინი სოციალიზმის გაერთიანებას ევროპულ ღირებულებებთან, ადამიანის უფლებებთან და კერძო საკუთრებასთან ჰარმონიული შერწყმით ცდილობდნენ.

სტივენ ფ.ჯონსის წიგნი დეტალურად მოგვითხრობს ქართული სოციალ-დემოკრატიის მნიშვნელობაზე და ცდილობს ახსნას მისი წარმატების მიზეზები. ავტორი იმასაც ნათლად ხსნის, თუ რა მიზეზების გამო მოხდა სოციალ-დემოკრატების შრომისა და ამ შრომის შედეგების სათანადოდ არ დაფასება. იგი ასევე ენობრივ ბარიერებზე საუბრობს, გეოგრაფიულ პერიფერიულობასა და სხვა მსგავს პრობლემებზე, რაც პატარა ერებისათვის მუდმივ პრობლემას წარმოადგენდა.¹³

მეცხრამეტე საუკუნის 90-იან წლებისათვის, საბოლოოდ ჩამოყალიბდა კაპიტალისტური საზოგადოებისათვის დამახასიათებელი ახალი სოციალური სტრუქტურა. საზოგადოება ბატონყმობიდან-კაპიტალიზმისაკენ მიმავალ გზაზე იდგა. საზოგადოების სხვადასხვა სოციალურ ფენებს განსხვავებული ინტერესი ჰქონდათ. ბუნებრივია, ყველა მათგანს საკუთარი მისწრაფებები გაუჩნდა და ცდილობდა ისინი სხვადასხვა გზით დაეკმაყოფილებინა.¹⁴

რუსეთის დუმას ჩამოყალიბების დღიდან-დღემდე ბევრი არჩევნები ახსოვს. ამ არჩევნებიდან ყველაზე აღსანიშნავი 1917 წლის დუმის არჩევნები იყო, რომელიც ყველაზე დემოკრატიულ არჩევნებად ითვლება და რომელიც იმ დროს შემუშავებული ახალი მიდგომებით განხორციელდა. ვიდრე უშუალოდ 1917 წლის არჩევნებზე გადავიდოდეთ,

13 13

http://www.colorado.edu/geography/class_homepages/geog_4023_s10/JohnO_1994.pdf3%E1%83%9A_%E1%83%A4%E1%83%94%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%A8%E1%83%98_%E1%83%9C%E1%83%98%E1%83%9B%E1%83%A3%E1%83%A8%E1%83%98.pdf

¹⁴ <http://www.bu.org.ge/x2254?lang=geo>

მანამდე ზოგადად მიმოვიხილოთ დუმის სხვადასხვა არჩევნები 1917 წლამდე და მის შემდეგ.

სახელმწიფო დუმა - რუსეთის ფედერაციის ფედერალური კრების ქვედა პალატაა, ზედა პალატას, კი რუსეთის ფედერალური საბჭო წარმოადგენს. მის წევრებს დეპუტატებს უწოდებენ. სახელმწიფო დუმამ რუსეთის უმაღლესი კრება ჩაანაცვლა

სახელმწიფო დუმა 1906 წელს ჩამოყალიბდა და ის რუსეთის პირველი არჩეული პარლამენტი იყო. ნიკოლოზ მეორე ეცადა, რომ ის უფრო მეტად აქტიური გაეხადა, თუმცა ამაოდ. ამის შემდეგ დუმა შეკრებიდან რამდენიმე თვეში ისევ იშლებოდა. 1907 წლის საარჩევნო რეფორმის შემდეგ, 1906 წლის ნოემბერში მესამე დუმა აირჩიეს, რომლის შემადგენლობაშიც ძირითადად ზედა კლასის წევრები იყვნენ, ხოლო მათ, ვისაც რადიკალური შეხედულება ჰქონდათ, დუმაში ვერ მოხვდნენ. ისტორიის ჩამოყალიბებაში, დუმამ მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა, რადგან ის თებერვლის რევოლუციის ერთ-ერთი ხელშემწყობი ფაქტორი აღმოჩნდა.¹⁵

სტივენ ჯონსის წიგნში „სოციალიზმი ქართულ ფერებში“ აღწერილია პირველი, მეორე, მესამე და მეოთხე დუმის არჩევნები, რომლებიც ნათლად დაგვანახებს დუმის როლს არჩევნების პროცესში.

1906 წელს ქართველ სოციალ-დემოკრატებს არჩევნებში მონაწილეობის შესახებ გადაწყვეტილება თავიდანვე არ მიუღიათ, თუმცა ცხარე პოლემიკის შესახებ, გაზეთმა „განთიადმა“ განაცხადა. გაზეთი ასევე წერდა, რომ მათ სწორედ დუმა აძლევდა შესაძლებლობას აგიტაცია გაეწიათ, მუშები და გლეხები გარშემო შემოეკრიბათ და გაეაქტიურებინათ მოსახლეობაც. მათთვის დუმა დამატებით იარაღს წარმოადგენდა სოციალიზმის მიღწევის მიზნით. ნოე ჟორდანიას გამარჯვებისათვის თანაპარტიელებს შრომისა და მუშაობისაკენ მოუწოდებდა. ადგილობრივი ბოლშევიკები და მათი ერთ-ერთი

15

https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%AE%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%9B%E1%83%AC%E1%83%98%E1%83%A4%E1%83%9D_%E1%83%93%E1%83%A3%E1%83%9B%E1%83%90

წარმომადგენელი-იოსებ ჯულაშვილი ირწმუნებოდნენ, რომ არჩევნებში მონაწილეობა ხალხის სულს დაასუსტებდა.

ნიკოლოზ მეორე კავკასიისათვის წარმომადგენლობის მიცემას დუმაში არ აპირებდა, თუმცა ილია ჭავჭავაძე და ნიკო ნიკოლაძე სასწრაფოდ გააგზავნეს ნიკოლოზ მეორესთან, რათა აეხსნათ რა შედეგით დამთავრდებოდა მისი გადაწყვეტილება. საბოლოოდ, კი კავკასიისათვის 29 ადგილი, აქედან 8 ქართული რეგიონებისათვის გამოიყო. არაპირდაპირი და მრავალსაფეხურიანი იყო არჩევნები. მემამულეები, გლეხები და ქალაქელები ირჩევდნენ დუმის წარმომადგენლებს. საქართველოში მემამულეებმა-37 ხმა, გლეხებმა -51 , ხოლო ქალაქელებმა-102 ხმა აიღეს. განსხვავება იყო რუსეთისა და საქართველოს „მემამულეებს“ შორის. ქართველმა მემამულეებმა „დესიატინას“ მიხედვით აიღეს ხმები, რაც მათ გავლენას ამცირებდა, ხოლო ქართველ გლეხებს რუსებისაგან განსხვავებით გარანტირებული წარმომადგენლის ყოლის უფლება არ მისცეს. კომისიებში, თითქმის ყველგან მემამულეები და ადმინისტრაციის მოხელეები დანიშნეს, რაც მეფისნაცვლებს ხმების გაყალბების შანსს აძლევდა.

მას შემდეგ, რაც „დაშნაკცუტუნ“-მა ბოიკოტი გამოაცხადა, სოციალ-დემოკრატებს უამრავი მეტოქე გამოუჩნდა.

სოციალ-დემოკრატებმა, იმისათვის, რომ ხმები მოეპოვებინათ, ფრონტი გაშალეს, საარჩევნო კომისიაც გახსნეს თავისი ქვეკომისიებით. მათ ქუჩაში საზეიმო განწყობა შექმნეს და პარტიის თითოეულ წევრს განსაზღვრული რაოდენობის ამომრჩევლის მოძიება დაავალეს. ისინი საკმაოდ ბევრ დაბრკოლებას წააწყდნენ კონკურენტი პარტიებისაგან, თუმცა მიუხედავად ყველაფრისა მათ გაიმარჯვეს. მათი მონაცემები დარჩენილი პარტიების მონაცემებს ერთად აღემატებოდა. რუსეთის დუმაში ფრაქციის თავმჯდომარედ ნოე ჟორდანიას დანიშნა.

ფიოდრ დანი 1906 წელს წერდა, რომ კავკასიაში ყველაზე შთამბეჭდავი გამარჯვება სწორედ სოციალ-დემოკრატებმა მოიპოვეს.(ზ-იო და დანი РАБОЧИЕ ДЕПУТАТЫ 53)

როდესაც სოციალ-დემოკრატები სანკტ-პეტერბურგში ჩავიდნენ, უკვე აშკარა იყო, რომ ოფიცოზი და დეპუტატები არ ითანამშრომლებდნენ. ი.ლ. გორემინსკმა დუმის რეფორმის შესახებ წინადადება უარყო. სოციალ-დემოკრატებმა დუმის ტრიბუნა მთავრობისა და კადეტების წინაღმდეგ გამოიყენეს. დაპირისპირებებმა და განვითარებულმა მოვლენებმა განაპირობა ის, რომ საბოლოოდ დუმა დაიშალა, თუმცა 1906 წლის სოციალ-დემოკრატების მეოთხე ყრილობაზე, კვლავ გადაწყდა დუმის საჭიროების საკითხი.

როდესაც სოციალ-დემოკრატებმა შეწყვიტეს დუმის ბოიკოტი, ქართველებს იმედი მიეცათ, რომ დუმა რევოლუციის იარაღი გახდებოდა. გაზეთი „ლახვარი“ პოლიტიკოსებს მოუწოდებდა იმისაკენ, რომ ახალი კანონი დუმის გამოყენებით შეემუშავებინათ. 1907 წლის შეხვედრაზე, თბილისის კომიტეტმა სხვა პარტიებთან ერთად საერთო პროგრამით შესვლაზე უარი განაცხადა, თუმცა ტაქტიკა მოიწონა სხვა პარტიების გაერთიანებისა და ამით ხმების მოპოვება სურდა. სოციალ-დემოკრატიული პარტია იმდენად ძლიერი იყო, რომ მას კეთილგანწყობის მოპოვებაც არ სჭირდებოდა. მეორე დუმის არჩევნების დროს სიტუაცია საკმაოდ დაძაბული იყო. ბოლო წუთამდე არ ასახელებდნენ სოციალ-დემოკრატები მათ დასახელებულ კანდიდატებს. მიუხედავად იმისა, რომ „დაშნაკვუტუნი“ ერთ-ერთი სერიოზული კონკურენტი იყო, სოციალ-დემოკრატების წარმატებას ხელი მაინც ვერ შეუშალა. მეორე დუმა პირველივე წარუმატებელი აღმოჩნდა. ამის შემდეგ ფრაქცია, სადაც მენშევიკები ჭარბობდნენ, დუმას მხოლოდ რევოლუციის გამლიერებისათვის მოიხსენიებდნენ. ამან საკმაოდ ცუდი ფონი შექმნა, დუმა დაშლის საფრთხის წინაშეც კი დააყენა. „რსდმპ“-ს მეხუთე ყრილობაზე წერეთელი დუმას სოციალ-დემოკრატების სააგიტაციო ტრიბუნასაც კი უწოდებდა, თუმცა აღნიშნავდა, რომ პარტიების ერთობლივი მუშაობით დუმაში მათ მუშაობას აზრი მიეცემოდა.

ამის შემდეგ მოვლენები დუმის საწინააღმდეგოდ განვითარდა. „ლახვარი“ აფრთხილებდა თანამემამულეებს, რომ მთავრობისათვის არ მიეცათ მიზეზი დუმა დაშლილიყო.

1907 წელს შემოღებულმა სტოლიპინის კანონმა დუმის შეადგენლობა შეცვალა.

რაც შეეხება მესამე დუმას, სოციალ-დემოკრატების დეპუტატთა რაოდენობა საგრძნობლად შემცირდა და მათში უკვე ხუთი ბოლშევიკი იყო, ხოლო მეოთხე დუმაში 7 მენშევიკი და 6 ბოლშევიკი. მიუხედავად ქართველების სიმცირისა მესამე და მეოთხე დუმაში, ისინი მაინც აწყობდნენ რეგულარულ გამოსვლებს, გამოხდნენ მთავრობის მიერ ეთნიკური კულტურის წართმევასა და სხვა მსგავს საკითხებს. ხანდახან ამ ყველაფერს გადამეტებულ ხასიათს აძლევდნენ და იყო შემთხვევა, რომ მათ წინააღმდეგ სისხლის სამართლის საქმეც კი აღძრეს.

1912 წელს კი გაიმართა მეოთხე დუმის არჩევნები, სადაც ქართველი სოციალ-დემოკრატების მოწინააღმდეგეები უკვე პროგრესისტები და სოციალ-ფედერალისტები იყვნენ. ჟორდანიამ სომხები დაარწმუნა, რომ სოციალისტ-ფედერალისტების წარმომადგენელი ნაციონალისტი იყო. ამგვარი ხრიკებით ცდილობდნენ ხალხის კეთილგანწყობა მოეპოვებინათ. კავკასიისათვის გამოყოფილი 10 ადგილიდან მათ მხოლოდ 3 აიღეს.

ქართველი სოციალ-დემოკრატები ორივე დუმას ხალხისათვის არ მუშაობაში ადანაშაულებდნენ. მათ მიერ დუმისათვის მხარდაჭერა, ახალ ვითარებასთან შეგუებას ნიშნავდა.¹⁶

რუსეთის ფედერაციაში, 1917 წლის რუსული რევოლუციის დროს მომხდარი მოვლენების შემდეგ, ამავე წელს 25 ნოემბერს ჩატარდა რუსეთის მიერ დამფუძნებელი კრების არჩევნები, თუმცა ზოგიერთ ოქლში კენჭისყრა ალტერნატიულ დღეს იყო დანიშნული. ეს მოვლენა ზოგადად ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესია რუსეთის ისტორიაში, რადგან პირველ თავისუფალ არჩევნებს წარმოადგენდა,

ბოლშევიკებს, რომელთაც ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ ძალაუფლების ხელში ჩაგდება ჰქონდათ გადაწყვეტილი, სჯეროდათ, რომ ეს ძალაუფლების კონსოლიდაცია

16

<https://iliauni.edu.ge/ge/ajax/downloadFile/18245/%E1%83%A1%E1%83%9D%E1%83%AA%E1%83%98%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%98%E1%83%96%E1%83%9B%E1%83%98 %E1%83%A5%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%A3%E1%83%9A %E1%83%A4%E1%83%94%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%A8%E1%83%98 - %E1%83%9C%E1%83%98%E1%83%9B%E1%83%A3%E1%83%A8%E1%83%98.pdf>

დაამტკიცებდა, რომ მათ ჰქონდათ საკმაოდ პოპულარული მანდატი. ამის ნაცვლად, დიდი გამარჯვება სოციალ-დემოკრატიულმა პარტიამ მოიპოვა, რომელიც ბოლშევიკების ხმების რაოდენობას ორჯერ აღემატებოდა. მიუხედავად იმისა, რომ მთავრობამ ბოლშევიკები მოიწვია, მათ მაინც ვერ მოახერხეს გამარჯვება, მხარეები ორად გაიყო. მარჯვენის მოექცნენ სოციალ-დემოკრატების მხარდამჭერები, მარცხნივ კი-ბოლშევიკების, თუმცა საბოლოოდ მხარეებმა უარი განაცხადეს ბოლშევიკური ლიდერის-ვლადიმერ ლენინისა და საბჭოთა იდეის მხარდაჭერაზე.

როგორც აღმოჩნდა, ეს იყო ბოლო ნაწილობრივ დემოკრატიული არჩევნები რუსეთში 1990 წლის არჩევნებამდე. ნაცვლად იმისა, რომ მენშევიკებსა და სოციალისტ-რევოლუციურ პარტიას მონაწილეობა მიიღოთ 1918 წლის არჩევნებში, ბოლშევიკებმა არ მისცეს უფლება და ისინი გამოაძევეს და იძულებითი რევილუციები დაიწყეს მაჟორიტარების მიღებამდე. 1918 წელს უკვე ყველა ბოლშევიკების ოპოზიციური პარტია აკრძალეს, რაც დემოკრატიის დასასრული და ბოლშევიკური დიქტატურის დაწყების ნიშანი იყო.

ამ საკითხთან დაკავშირებული სხვადასხვა კვლევა ერთსა და იმავე შედეგს აჩვენებს. ყველა ცხადყოფს, რომ ურბანულ ცენტრებში ბოლშევიკების აშკარა გამარჯვება ნათელია. „დასავლეთის ფრონტზე“ მათ ჯარისკაცების ხმების ორი/მესამედი აიღეს.

ოლივერ ჰენრი რაკი მის მიერ ჩატარებულ კვლევაში აღნიშნავს, რომ სოციალისტური რევოლუციის მოღვაწეები არიან უკრაინელი სოციალისტები, ხოლო კადეტები „მემარჯვენეებად“ მოიაზრებიან.¹⁷

ვიდრე საქართველოში არჩევნები ჩატარდებოდა, ამას წინ უძღვოდა გარკვეული მოვლენები.

სტივენ ფ.ჯონსი თავის წიგნში „ქართული სოციალიზმის შესახებ“, დეტალურად გააზრებულ აღწერას გვაძლევს იმდროინდელი მოვლენების თაობაზე. მისი თქმით, 1906 წლის დაძაბული მოვლენების შესახებ შირინკინი ვორონცოვ-დაშკოვს ანგარიშებს

¹⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Russian_Constituent_Assembly_election,_1917

უგზავნიდა ამბოხის შესახებ. ვითარება არეული იყო მთლიანად ქართლ-კახეთით დაწყებული, ოზურგეთითა და ბათუმით დამთავრებული. სერიოზული ექვი არსებობდა იმის შესახებ, რომ სოციალ-დემოკრატები შემოდგომისათვის აჯანყებას აპირებდნენ, შესაბამისად, გაზრდილი იყო ტერორისტული აქტები. თუმცა, რუსული მენშევიკური ძალების დანაწევრებამ ქართული ფრთა მიიყვანა იმ დასკვნამდე, რომ თავად უნდა მიეხედათ თავიანთი თავებისათვის. ქართველი სოციალ-დემოკრატების ინტელექტუალური და ტაქტიკური აზროვნების ნიჭი მათ ორგანიზებულობის შენარჩუნებაში ეხმარებოდა. თუმცა რუსი მენშევიკები ზედმეტად დაბნეულები აღმოჩნდნენ, რის გამოც ქართველებმა ევროპელებისაგან აიღეს მაგალითები, რომლებიც სოციალიზმის დამკვიდრებისათვის სხვადასხვა სახით იბრძოდნენ. მათ საბოლოოდ (1914წელს) ავსტრიული „ბოლდუნგის“ ტაქტიკა აირჩიეს, რომლებიც ქართველი სოციალ-დემოკრატების ხედვას ზუსტად მიესადაგებოდა. კარგა ხნის განმავლობაში ქართველი სოციალ-დემოკრატები ჯერ კიდევ „ქუჩას“ ანიჭებდნენ უპირატესობას, თუმცა უმრავლესობის ხმით გადაწყდა, რომ მათ არჩევნებში მონაწილეობა უნდა მიეღოთ. “განთიადის“ განცხადებით, დუმა საუკეთესო შესაძლებლობას აძლევდა პარტიას ფართო აგიტაცია-პროპაგანდისათვის და მოსახლეობის გააქტიურებისათვის, თუმცა ბევრი იყო ისეთი, ვინც თვლიდა, რომ ადგილობრივი დუმა ვერასდროს გახდებოდა პროლეტარიატისათვის ინტერესების გამომხატველი. იმ დროისათვის სტალინიც არჩევნებში მონაწილეობის იდეას მხარს უჭერდა, რადგან თვლიდა, რომ ეს რევოლუციისათვის სარგებლობის მომტანი ვერ იქნებოდა. კომიტეტის შეთანხმებით მომდევნო ეტაპად ბურჟუაზიული რესპუბლიკა დაიგეგმა, თუმცა ნიკოლოზ 2 ნამდვილად არ აპირებდა კავკასიისათვის წარმომადგენლობის მიცემას დუმაში. მის დასარწმუნებლად დელეგაცია ილია ჭავჭავაძისა და ნიკო ნიკოლაძის ხელმძღვანელობით მას ეახლა და შეეცადა აეხსნა რა სირთულეები გაჩნდებოდა რეგიონში არჩევნებში მონაწილეობაზე უარის თქმის შემთხვევაში. რა თქმა უნდა, სწრაფად შემუშავდა საარჩევნო სისტემა და წესები, რომელთა ძირითადი მიზანი სოციალისტების დასუსტება და მათი გავლენის მინიმუმამდე დაყვანა იყო.

ქართველმა სოციალ-დემოკრატებმა ხმების მოსაპოვებლად, თანამედროვე ტერმინით რომ ვთქვათ, „საარჩევნო კამპანია“ წამოიწყეს და სახალხო ფრონტი გაშალეს. მათ მხარი თბილისის ვაჭართა სხდომამაც დაუჭირა და ეს „ოფიციალურად“ გამოცხადდა. მათ პროპაგანდას გაზეთი „ლამპარი“ ეწეოდა.

სოციალ-დემოკრატებმა საარჩევნო კომისიაც გახსნეს, რომელსაც ქალაქის თითქმის ყველა უბანში ქვეკომისია ჰქონდა-ამ და სხვა აქტივობების შესახებ გაზეთი „ტიფლიჩესკიი листок«იდლევა ცნობებს.

არჩევნების სისტემა რათქმაუნდა სრულყოფილად ჩამოყალიბებული არ იყო და ვერც იქნებოდა. სოციალ-დემოკრატები უამრავ პრობლემასა და დაპირისპირებას წააწყდნენ: მოპარული საარჩევნო ყუთებით დაწყებული, ამომრჩევლის უბანზე არ მიშვებით დამთავრებული.

საბოლოოდ, საქართველოს სოციალ-დემოკრატების ფრაქციის თავმჯდომარეებმა, რუსეთის დუმაში ჟორდანია აირჩიეს, თუმცა მდგომარეობა მალევე აირია და ჟორდანიას სანკტ-პეტერბურგში მოუწია დაბრუნება, სადაც მუშაობა არალეგალურად განაგრძო, დუმა დაიშალა.

ამას საქართველოს აღშფოთება მოჰყვა, რის გამოც სოციალ-დემოკრატები ამჯერად მთავრობის ბოიკოტის მოთხოვნით გამოვიდნენ. საბოლოოდ, კი ამიერკავკასიის მუშათა ორგანიზაციის ყრილობა (მეოთხე) იმ დასკვნამდე მივიდა, რომ საკანონმდებლო ორგანოსთან საბრძოლველად საჭირო იყო ახალი დუმა.

ქართველი სოციალ-დემოკრატები ბრძოლის სრულიად ახალ ეტაპზე გადავიდნენ. პოლიტიკური სიტუაცია ყველგან შეიცვალა და მათაც ახალი გზების ძიება დაიწყეს, რაც კონსპირაციული მუშაობიდან ლეგალურზე გადასვლას გულისხმობდა პოლიტიკური რეჟიმის ქვეყნებში, სადაც დაცვის არანაირი გარანტია არ იყო. შესაბამისად, მოხდა ის, რაც ასეთ დროს ხდება ხოლმე, გახშირდა დაპატიმრება, დევნა და გადასახლება. გაზეთ „ტალღის“ ცნობით, პროფესიულ კავშირებში მუშაობა ახალი სამოქმედო კურსის უმთავრესი

ნაწილი გახდა, აზრთა სხვადასხვაობა პროფკავშირებთან ძირითადად იმაზე იყო, თუ როგორ ეხელმძღვანელათ მათი მუშაობისათვის.

ამ პერიოდისათვის, სოციალ-დემოკრატების ლეგალურ მუშაობას ეჭვის თვალთ დაუწყეს ყურება და იმავე გაზეთის განცხადებით „ლეგალური მუშაობა მზადაა არალეგალურისათვის.“

1917 წელს საქართველოში ჩატარდა დამფუძნებელი კრების არჩევნები, როდესაც დუმაში დამფუძნებელი კომიტეტი საქართველოს დეპუტაციისაგან შედგებოდა.¹⁸

3.1 პოლიტიკური პარტიების ფორმირება საქართველოში

პარტიების წარმოშობა და განვითარება საქართველოში მკვეთრად განსხვავებული იყო დასავლური პარტიებისაგან.¹⁹

საქართველოში პარტიების განვითარების თავისებურებები, ორი ფაქტორით შეიძლება ავხსნათ. ესენია: მეოცე საუკუნის დასაწყისის კოლონიური მდგომარეობა და არჩევითი წარმომადგენლობით ინსტიტუტების არსებობა.

საქართველოში პოლიტიკური პარტიების არსებობის ორი ეტაპი გამოიყოფა. პირველი ეტაპი მეოცე საუკუნის პირველ წლებში ასპარეზზე პარტიათა გამოჩენასა და საქმიანობას უკავშირდება რუსეთში. მეორე ეტაპი, კი 1917 წლიდან 1924 წლამდე აჯანყების ჩახშობას უკავშირდება, რამაც ორგანიზებული პოლიტიკური საქმიანობის დიდი ხნით გაქრობა განაპირობა.

¹⁸ <http://archives.gov.ge/ge/page/1919-wlis-sagartvelos-damfudznebeli-krebis-archevnebi>

¹⁹ <http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library.exe?e=d-00000-00---off-0civil2--00-1----0-10-0---0---0prompt-10---4-----0-11--10-ka-50---20-about---00-3-1-00-0-0-01-1-0utfZz-8-00&cl=CL2.20&d=HASH01857554f5adce2eb6ecf374.6&x=1>

პარტიების წარმოშობას წინ უსწრებდა სხვადასხვა იდეური მიმართულების ჯგუფების არსებობა. შეიძლება ითქვას, რომ პარტიების წარმოშობაში ამანაც დიდი წვლილი შეიტანა.

ივანე ჯავახიშვილი თავის წიგნში საქართველოს ისტორიის შესახებ პოლიტიკური პარტიების ჩამოყალიბებას განიხილავს.²⁰

დემოკრატიულ საზოგადოებაში მოსახლეობის ინტერესებს პოლიტიკური პარტიები წარმოადგენენ, თუმცა მეცხრამეტე-მეოცე საუკუნეთა მიჯნაზე, რუსეთის იმპერიას საკუთარი დესპოტური მმართველობა ჰქონდა და გასაქანს არავის არ აძლევდა. ამ მიზეზის გამო, პოლიტიკური პარტიების ჩამოყალიბება რუსეთსა და საქართველოში რამდენიმე ათწლეულს წელიწადს გაგრძელდა. ეს მხოლოდ 90-იანი წლებსა და მეოცე საუკუნის დამდეგს მოხერხდა. პარტიებისათვის ჯერ არალეგალური, მოგვიანებით, კი ლეგალური პირობები შეიქმნა მოღვაწეობისათვის.

პირველი პოლიტიკური ორგანიზაციები საქართველოში სოციალ-დემოკრატების წყალობით ჩამოყალიბდა. მეცხრამეტე საუკუნის 90-იანი წლების მეორე ნახევარში, საქართველოს სოციალ-დემოკრატიაში გამოიკვეთა ორი მიმდინარეობა.

1) დასავლეთევროპული სოციალ-დემოკრატის იდეური გავლენის ქვეშ მყოფი „მესამე დასი“

2) რუსული სოციალ-დემოკრატის ორიენტაციის მქონე ჯგუფები.

1898-1900 წლებში მიმდინარეობდა მესამედასელთა და მათი მეთაურის-ნოე ჟორდანიას გადასვლა რუსული სოციალ-დემოკრატის პოზიციებზე და შედეგად 1901-1903 წლებში გაზეთი „კვალი“ და მესამედასელები მოექცნენ რუსული სოციალ-დემოკრატიული იდეის ქვეშ. ამ დროს ნოე ჟორდანიას უკვე მათ პოზიციებზე იდგა. რუსულ პოზიციებზე გადასვლის მიუხედავად, „მესამე დასი“ ცდილობდა დამოუკიდებელი სოციალ-დემოკრატიული ორგანიზაცია შეენარჩუნებინა.

²⁰ bu.org.ge

საპირისპირო პოზიციაზე იყო ქართველი „სოციალ-დემოკრატების“ მეორე მიმდინარეობა- „რევოლუციონერ სოციალ-დემოკრატთა დასი“ (1901), რომელიც თბილისის სოციალ-დემოკრატიული ორგანიზაცია წარმოადგინა. მასში შედიოდნენ: იოსებ ჯულაშვილი და ვასილ ცაბაძე.

კავკასიის სოციალ-დემოკრატიული ორგანიზაცია გაერთიანების მომხრე იყო. შედეგად, კი გიორგი პლехანოვმა და ვლადიმერ ლენინმა გადაწყვიტეს შეექმნათ „რუსული სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტია“ (რსდმპ). მათი აზრით ეს პარტია გააერთიანებდა კავკასიურ ორგანიზაციებს და მოხდებოდა მათი შერწყმა. ნოე ჟორდანიას და მისი თანამოაზრეები მართალია გაერთიანების წინააღმდეგნი იყვნენ, თუმცა ამ შემთხვევაში წინააღმდეგობას მათ პოზიციაზე გადასვლა ამჯობინეს, რადგან ამას საფუძვლად მყარი ეროვნული თვითშეგნება ედო. ამიტომ მათ მონაწილეობა მიიღეს „რსდმპ“-ს შექმნაში.

1903 წელს, არალეგალურად გაიმართა „რუსეთის სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიის“ პირველი ყრილობა თბილისში. ჟორდანიას ლენინს დაუპირისპირდა და მოითხოვა „ფართო დემოკრატიული ცენტრალიზმის“ პრინციპით შექმნილიყო ეს პარტია. „რადგან ეს ითვალისწინებდა ადგილობრივი ორგანიზაციების ავტონომიას. ლენინის მოთხოვნით „დემოკრატიული ცენტრალიზმის პრინციპი“-თ უნდა შეექმნათ ეს პარტია. რა თქმა უნდა ლენინმა გაიმარჯვა და ყრილობამ ჟორდანიას წინადადება უარყო. აქედან ჩანს, რომ რუსეთი თანდათანობით იმაგრებდა პოზიციებს საქართველოში.

„რუსეთის სოციალისტურ-დემოკრატიული მუშათა პარტიის“ (რსდმპ) წყალობით, რუსულმა სოციალ-დემოკრატამ საქართველოში მყარად მოიკიდა ფეხი. გართულებების გარეშე შეერწყნენ რუსეთის სოციალ-დემოკრატიულ მუშათა პარტიას. „მესამე დასმა“ - კი არსებობა შეწყვიტა, ქართულ-რუსული პარტიების საბოლოო ინტეგრაცია კი „რსდმპ“-ს მეორე ყრილობაზე შედგა.

საბოლოოდ ქართველმა დელეგატებმაც ლენინ-პლехანოვის ცენტრალისტურ-ინტერნაციონალისტური პრინციპი გაიზიარეს.

მეორე ყრილობაზე მოხდა სწორედ ის, რომ რუსეთის სოციალ-დემოკრატია ორ ფრაქცია გაიყო: მენშევიკებად და ბოლშევიკებად. ისინი ერთ პარტიაში მაინც რჩებოდნენ ერთ პარტიაში.

მეორე ყრილობის შემდეგ, ბოლშევიკებმა გარკვეული პერიოდის განმავლობაში უპირატესობას მიაღწიეს. ასე მოხდა მესამე ყრილობაზეც.

სოციალ-დემოკრატიული მოძრაობის აღმავლობამ, ეროვნულ ინტელიგენციას ახალი პოლიტიკური ორგანიზაციის შექმნისაკენ უბიძგა. შედეგად, მეცხრამეტე საუკუნის ბოლოსათვის, უკვე სამი ძირითადი, ეროვნული მიმართულება იკვეთებოდა. ესენი იყო: გაზეთ „ივერიის ძველი თაობა“; „ახალგაზრდა ივერიელების ეროვნულ-რადიკალური მიმდინარეობა“; „ჟურნალ მოამბის ბურჟუაზიულ-ეროვნული მიმდინარეობა“. 1900 წელს მოამბისტებმა და ახალგაზრდა ივერიელებმა ძალები გააერთიანეს და „ცნობის ფურცლის“ გარშემო მოიყარეს თავი. მათი მიზანი სახელმწიფოებრიობის აღდგენა და პოლიტიკური ბრძოლა იყო. ისინი თვლიდნენ, რომ ბრძოლისათვის მათ პარტიის შექმნა დასჭირდებოდათ, თუმცა შექმნას არ ჩქარობდნენ. მათ საზღვარგარეთ ამჯობინეს შეემუშავებინათ პროგრამა და პროპაგანდის გაწევა. 1903 წელს გამოვიდა გაზეთი სახელწოდებით „საქართველო“, რომელიც ეროვნულ-პოლიტიკური მიმართულების იყო. ის არალეგალურად ვრცელდებოდა საქართველოში და დიდი სარგებელი მოუტანა ეროვნულ-პოლიტიკურ ძალებს კონსოლიდაციისათვის. რედაქციამ გამართა კონფერენცია, იმისათვის, რომ გაეგო რას ფიქრობდნენ ქართული პოლიტიკური ძალები და იყო თუ არა შესაძლებელი ამ ძალების გაერთიანება ეროვნული იდეის ქვეშ. პოლიტიკურ ძალებში ერთიანდებოდნენ: გაზეთ „საქართველოს წარმომადგენლები“; სოციალ-დემოკრატები; ეროვნულ-დემოკრატიული მიმდინარეობის ჯგუფები; ანარქისტები; სოციალიტ-რევოლუციონერები და ეროვნული მოღვაწეები, რომლებიც აპოლიტიკურები იყვნენ.

1904 წელს, აპრილში ჟენევაში კონფერენცია გაიმართა, რომელსაც ეწოდა: „ქართველ რევოლუციონერთა პირველი კონფერენცია“ კონფერენციის შედეგი, კი „საქართველოს

სოციალისტ-ფედერალისტთა სარევოლუციო პარტიის“ შექმნა იყო.პარტიის მოღვაწეობაში უმთავრესი ეროვნული პრობლემატიკა იყო.ამავე დროს,ფედერალისტები სოციალისტურ პარტიას წარმოადგენდნენ. ქართველი სოციალისტ-ფედერალისტებისათვის უმთავრესი ეროვნული სახელმწიფოებრიობის აღდგენა იყო.ასე ჩამოყალიბდა ამხანად არსებული პარტიებიდან ერთ-ერთი, „საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტთა სარევოლუციო პარტია“.

1902 წელს,შეიქმნა რუსეთის სოციალისტ-რევოლუციონერთა პარტია,რომელიც ცდილობდა იმპერიის განაპირა ქვეყნების ნეოხალხოსნური ჯგუფები გაერთიანებინა და საერთო-სარუსეთო ცენტრალური პარტია შეექმნა.ამ პარტიაშიც ორი მიმართულება გამოიკვეთა:

1)ინტერნაციონალისტები,მათ უნდოდათ რუსულ პარტიასთან გაერთიანება

2) ნეოხალხოსნები,მათ დამოუკიდებელი პარტიის შექმნა სურდათ. ეს სწორედ ის ხალხი იყო,რომლებმაც დააარსეს სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტია.

ამ ორი წრის გაერთიანების შედეგად 1901 წელს საქართველოში „ესერთა“ ორგანიზაცია,სადაც ჩამოსახლებული ან ადგილობრივი ნეოხალხოსნური მოძრაობის მონაწილენი შედიოდნენ.მეოცე საუკუნისათვის რუსეთი ესერთა პარტიები უკვე აკონტროლებდნენ ქართველი ესერების ორგანიზაციას.მათი სისუსტის მიზეზი სოციალ-დემოკრატიის ,სოციალ-ფედერალიზმისა და ეროვნული ქართული მოძრაობის სიძლიერე იყო.სოციალ-ფედერალებმა და სოციალდ-დემოკრატებმა რუსეთის ესერთა პარტიას აჯობეს და დაამარცხეს. ეს იყო მესამე პარტია,რომელიც იმხანად ჩამოყალიბდა.

1885 წელს ვანში პარტია „არმენაკან“-ი შეიქმნა,სადაც დაიწყო სომხური ლიბერალურ-დემოკრატიული ბურჟუაზიული პარტიის საწყისი.

მეხუთე და ბოლო პარტია,რომელსაც ივანე ჯავახიშვილი აღწერს,არიან ეროვნულ-დემოკრატები,რომლებიც „ცნობის ფურცლის“ჯგუფში გაერთიანდნენ. პარტია „ცნობის ფურცელთა“ მემარჯვენე ფრთა იყო,ეროვნულ-დემოკრატები,სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიაში გაერთიანდნენ 1904 წელს და აქაც მემარჯვენეები იყვნენ.ეს ერთადერთი

მიმდინარეობა იყო, რომელიც ეროვნულ მიმართულებას განასახიერებდა. ეროვნულ-დემოკრატები იცავდნენ საკუთრების ხელშეუხებლობის პრინციპს და ისინი ილია ჭავჭავაძის ერთადერთ და ნამდვილ მიმდევრებად თვლიდნენ საკუთარ თავს და მოითხოვდნენ სახელმწიფოებრიობის აღდგენას. ილის მიმდევრებს მხარში ამოუდგა. ეროვნულ-დემოკრატები განსაკუთრებით 1905 წელს გააქტიურდნენ. ამავე წელს ინტელიგენციის კრება შედგა იმ ხალხისა, რომელმაც ილიას წინადადებით პარტია შექმნა. 1906 წელს მათი პროგრამა და წესდება გავრცელდა. პარტიას ოფიციალურად „ქართული დემოკრატიული პარტია“ ეწოდა. ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის ფორმირება იმხანად აღარ გაგრძელდა. რევოლუციის დამარცხებამ, ბრძოლამ და ილიას აღსასრულმა პოლიტიკური საქმიანობა რამდენიმე წლით შეაფერხა.

ნიკიტა პიანხი თავის სტატიაში ტამბოვის სოციალისტ-რევოლუციონერების შემადგენლობა პირველი რუსული რევოლუციის 1905-1907 წლების მიჯნაზე, განიხილავს წარმომადგენლობით ფენებსა და მათ შეხედულებებს. განხილულია: კულტურული, პროფესიონალური, სქესობრივი, ნაციონალური და რელიგიური შეხედულებები. (Усер-ქართულად სოციალისტი)

პარტიების ფორმირება სხვადასხვა ქვეყანაში სხვადასხვაგვარად მიმდინარეობს. მათი დახასიათება შემადგენლობის შესწავლას გულისხმობს.²¹

ტამბოვის სოციალისტ-რევოლუციონერების ორგანიზაცია სოციალ-დემოკრატებად იწოდებოდა, მისი ლიდერები, კი კადეტებად და ექსდეკებად, ვიდრე დამთავრდებოდა პირველი რუსული რევოლუცია. იყო შემთხვევა, როდესაც ესერების წინამძღოლები ესდეკებად იყვნენ მოხსენებულნი. 1905 წლამდე არ არსებობდა ესდეკებსა და ესერებს შორის აშკარა შეზღუდვები.

²¹ <http://cyberleninka.ru/article/n/sostav-sotsialistov-revoljucionerov-tambovskoy-gubernii-nakanune-pervoy-russkoy-revoljutsii-1905-1907-gg>

ტამბოვის სოციალისტ-რევოლუციონერების კონტინგენტის შემადგელობაში ყველა ფენა შედიოდა,თუმცა უმეტესობას გლეხთა დიდი ნაწილი შეადგენდა.ისინი სოფლად ცხოვრობდნენ და მათი ძირითადი საქმე მიწათმოქმედება და ხელსაქმე იყო.

საშუალო ფენას ის მოსახლეობა წარმოადგენდა,რომლებიც სოფლიდან-ქალაქად იყო გადასახლებული,თუმცა ტრადიციებს არ ღალატობდა.უნდა აღინიშნოს,რომ ზემოთ ხსენებული ავტორის-პილიპენკოს მიერ განხილული ყველა ფენა ერთად-არაა სწორი.

რევოლუციის დასაწყისად ითვლება მცირე შემოსავალი და მიწის დიდი გადასახადი.ღარიბი მოსახლეობის რიცხვმა გადააჭარბა მდიდარ მოსახლეობას.საშუალოდ მდიდარი მოსახლეობის შეფარდება 20%-ს უტოლდებოდა,თუმცა მათი წვლილი მნიშვნელოვანი იყო.წარმომავლობის მიხედვით წარჩინებულთა უმეტესობა სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი იყო.მსხვილი მიწათმოქმედები მხოლოდ ლუკანენკო და დიაკოვი იყვნენ. წარჩინებულების საქმიანობა ძირითადად გამომცემლობითი და აგიტატორულ-პროპაგანდისტული ხასიათისა იყო.მათ რიცხვში არ სედიოდნენ ბორისოგლებსკის ესერები.მცირე რაოდენობით იყვნენ კულტის მსახურთა შვილები,ვაჭრები,მოხელეები.ნაკლები ესერი იყო ბიუროკრატებსა და სასულიერო პირებში.ბიუროკრატები ავტორიტარული რეჟიმის საფუძველი იყო,ხოლო სასულიერო პირებს სოციალისტურ-რევოლუციურ პარტიასთან ჰქონდა მცირე კონფლიქტი.მნიშვნელოვანი ჯარისკაცი იყო კაზაკი ალექსანდროვი,რომელიც თავად მონაწილეობდა 1902 წელს რევოლუციურ-პოლიტიკური მოწოდების სააგიტაციო ფურცლების შედგენასა ადა გავრცელებაში.ამ დროისათვის აქტუალურ საქმიანობად მიწის დამუშავება ითლებოდა.სწორედ ამით შეიძლება აიხსნას ამდენი მიწათმოქმედის არსებობა იმ დროისათვის.

კლერკების დაწესებულებებში მუშათა კონკრეტული წონა 15% იყო,მასწავლებელთა და მოსწავლეთა რაოდენობა შეფარდებით 10%/15% იყო.სტუდენტებისა და მოსწავლეების რაოდენობა მცირე იყო.განათლების დონის მიხედვით,ესერების უმეტესობა განათლებული იყო და მიღებული ჰქონდა როგორც უნაღლესი,ისე საშუალო და დაწყებითი

განათლება.ესერებში მხოლოდ მცირე რაოდენობა (10%) იყო ისეთი,რომელსაც არანაირი საფეხურის განათლება არ ჰქონდა მიღებული.სათავეში,მხოლოდ უმაღლესი განათლების მქონე ესერებს იღებდნენ.

გენდერული კუთხით რომ განვიხილოთ,მათი განაწილება არ იყო სამართლიანი,უმეტესობას მამაკაცები შეადგენდნენ.ავტორის მასალაზე დაყრდნობით, ესერი ქალები ძირითადად ესერ მამაკაცებს მიჰყვებოდნენ ცოლად,ზოგიერთნი შორდებოდნენ ქმრებს და პარტიას უძღვნიდნენ მთელს დროს.არსებობდა საპირისპირო სქესის ესერების ქორწინების შემთხვევაც.პარტიის წარმომადგენელი ესერი ქალები ეწეოდნენ იდეის პროპაგანდას სოფლის მოსახლეობაში.

ეთნიკური კუთხით პარტია ძირითადად მონოეთნიკური იყო,უცხოელების რიცხვი უმნიშვნელო იყო.²²

4 თავი.საქართველოს დამფუძნებელი კრების არჩევნების მიმდინარეობა

„მარტის თორმეტს მზიანი დღე დადგა,თუმცა ცოტა ჰქროდა,მაგრამ დარი საერთოდ ნამდვილი გაზაფხულისა იყო.სწორედ,რომ ეს მეორე გაზაფხულია საქართველოსთვის,როგორც ბუნებისა,ისე პოლიტიკური,დღეს გაიხსნა სრულიად საქართველოს დამფუძნებელი კრება“

ცენტრალურ საისტორიო არქივში დაცული მასალის მიხედვით,1919 წელს ქვეყნის სათათბირო ორგანოში ოთხი განსხვავებული პოლიტიკური პარტიის წარმომადგენელი, 120 დეპუტატი აირჩიეს.ეს იყო პროცესი,როდესაც მოსახლეობას პირველად ჰქონდა შანსი საკუთარი ნება-სურვილით მიეღო გადაწყვეტილება და გაეკეთებინა არჩევანი. მოსახლეობამ კი საკანონმდებლო ორგანო - დამფუძნებელი კრება აირჩია.

²² <http://cyberleninka.ru/article/n/sostav-sotsialistov-revolyutsionerov-tambovskoy-gubernii-nakanune-pervoy-russkoy-revolyutsii-1905-1907-gg>

დამფუძნებელი კრების არჩევამდე, არსებობდა ე.წ. ინტერპარტიული საბჭო და შემდგომში 1918 წელს,ის პარლამენტად გადაკეთდა. განვითარებული მოვლენების შედეგად,საქართველო პირველ არჩევნებს საკმაოდ მომზადებული შეხვდა.ასევე აღსანიშნავია,რომ არჩევნების თარიღად 1919 წლის გაზაფხული სახელდება,თუმცა შინაგან საქმეთა მინისტრმა-ნოე რამიშვილმა არჩევნების გადატანასთან დაკავშირებით გააკეთა მოხსენება და თარიღმა 1919 წლის 14 თებერვლამდე გადაიწია. ჩვენ ხელთ გვაქვს ინფორმაცია იმის შესახებ,თუ რამდენი პარტია იყო და რამდენ მაზრასა თუ ქალაქში ჩატარდა არჩევნები,ასევე ვინ გაიმარჯვა და რამდენი ხმით.

მონაცემების მიხედვით პირველი არჩევნები 13 მაზრასა და 17 ქალაქში ჩატარდა.არჩევნებში,კი მონაწილეობას 15 პარტია იღებდა.აქედან: პირველ ადგილზე-საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტია(473638ხმით) გავიდა,ხოლო ბოლო ადგილზე - ესთეტიკური პატრიოტების ლიგა (66 ხმით).საბოლოოდ,კი პარლამენტში ხმების დიდი რაოდენობით საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტია (102)მანდატით შევიდა.არსებულ დოკუმენტებში ასევე მოცემულია დაწვრილებითი სტატისტიკური ანალიზი,სადაც არის ძირითადი და დამატებითი არჩევნების სრული სტატისტიკა,ყველა საჭირო ინფორმაციით. დაწვრილებით ინფორმაციას ქვემოთ,თანდართულ ფაილთან ერთად შემოგთავაზებთ,სადაც უფრო დეტალურად იქნება სტატისტიკური ინფორმაცია პირველ არჩევნებთან დაკავშირებით.²³

ეს მონაკვეთი გაზეთ „საქართველოს რესპუბლიკადანა“ ამოღებული,რომელიც იმ დღის აღწერას ამგვარი ინტერპრეტაციით გვთავაზობს.

23

<https://civuscsla.wordpress.com/2016/03/12/%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%A5%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%95%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%9D%E1%83%A1-%E1%83%93%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%A4%E1%83%A3%E1%83%AB%E1%83%9C%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%94%E1%83%9A/>

ეს მართლაც ისტორიული მოვლენაა საქართველოსთვის, როდესაც ჩატარდა პირველი საყოველთაო არჩევნები. მიმდინარეობისა და ორგანიზებულობის პროცესი თავად არჩევნებისა, ასეთი იყო.

1918 წელს, საქართველოს ეროვნულმა საბჭომ დამოუკიდებელი აქტი მიიღო. მის შემადგენლობაში წამყვანი პოლიტიკური სუბიექტები შედიოდნენ. 1917 წელს შექმნილი ეროვნული საბჭო, საქართველოს მთავარი პოლიტიკური ორგანო იყო. დამოუკიდებლობის მიღების შემდეგ, მას საქართველოს პარლამენტი ეწოდა.

პირველად აკაკი ჩხენკელმა გააჟღერა აზრი საქართველოს დამფუძნებელი კრების მოწვევის შესახებ 1917 წელს, თუმცა თავდაპირველად ეს წინადადება უარყოფილ იქნა. მხოლოდ 1918 წელს მიიღეს გადაწყვეტილება დამფუძნებელი კრების საარჩევნო კომისიის ჩამოყალიბების თაობაზე, ამავე წელს დამტკიცდა კრების საარჩევნო დებულება.

დამტკიცებული დებულების თანახმად კრება უნდა არჩეულიყო პირდაპირი და პროპორციული გზით. კრება 130 წევრისაგან შედგებოდა. არჩევნების პროცესში მონაწილეობის უფლება საქართველოს ნებისმიერ მოქალაქეს ჰქონდა 20 წლის ზემოთ.

არჩევნების სავარაუდო თარიღი, თავდაპირველად 1919 წლის მარტის ბოლო იყო, რადგან ბუნებრივ-გეოგრაფიული პირობების გათვალისწინებით ყველა რეგიონისათვის ალტერნატიული უნდა ყოფილიყო, თუმცა ნოე რამიშვილმა არჩევნების თარიღის გადაწევა პარიზის საზავო მოლაპარაკების უკვე ოფიციალურად არჩეული პარლამენტის დელეგაციის მივლინების მიზეზით. რამიშვილის წინადადება დააკმაყოფილეს და თარიღად 14, 15 და 16 თებერვალი დადგინდა.

ცენტრალური საარჩევნო კომისიის მიერ დაკომპლექტდა სამაზრო და საოლქო კომისიები, მათ, კი საუბნო კომისიები დააკომპლექტეს. ყველა დონის კომისიას გადაეგზავნა შესაბამისი ფინანსური სახსრები. პარტიების წარმომადგენლობით დაკომპლექტდა: სამაზრო, საოლქო, ცენტრალური და საუბნო კომისიები. მასში სხვადასხვა პარტიის სიებში წარმოდგენილი კანდიდატებიც შედიოდნენ. საარჩევნო კომისიამ

საშუალება მისცა მათ თავად დაებეჭდათ ბიულეტენები, თუმცა კომისიის გადაწყვეტილებით ბიულეტენები ქართულ, რუსულ, სომხურ და თათრულ ენაზე დაიბეჭდა. კომისია მოქალაქეებს იანვრის ბოლოდან აფრთხილებდა, რომ სიებში საკუთარი თავი გადაემოწმებინათ. ოფიციალურად 15 პოლიტიკური სუბიექტი გატარდა არჩევნებამდე.

30 იანვრისათვის კომისიას უკვე დაზუსტებული ჰქონდა ოლქების სია, სადაც არჩევნები გარემოებების გამო ვერ ჩატარდებოდა. ასეთები იყო: სოხუმის ოლქი, მიზეზი იყო სახალხო საბჭოები და ერობების არჩევნები, ასევე ახალციხე, ახალქალაქი და ბორჩალო, მიზეზი საომარი მოქმედებები იყო, ხოლო სვანეთისა და თიანეთის მაზრაში უამინდობის მიზეზით გადაიდო.

31 იანვარს პარლამენტის ბოლო სხდომა ჩატარდა და უფლებამოსილებაც შეუჩერდა. არჩევნების წინასაარჩევნო პროცესი მწვავე პოლიტიკური დაპირისპირების პერიოდში მიმდინარეობდა. ყველა პარტიისათვის კრიტიკის ობიექტს „დაშნაკციუტუნი“ წარმოადგენდა, რომელიც ანტისახელმწიფოებრივი პოლიტიკის გზას ადგა.

14 თებერვალს, დილის 8 საათზე დაიწყო არჩევნების პროცესი, ხოლო საღამოს 8 საათზე უბნები იხურებოდა და ყუთებიც ილუქებოდა. 16 თებერვალს 8-ზე არჩევნები დასრულდა. გაზეთების ცნობით ადგილი ჰქონდა დარღვევებს. არჩევნებში სოციალ-დემოკრატებმა გაიმარჯვეს.

1919 წლის 9 მარტს კიდევ ჩატარდა დამფუძნებელი კრების 2 დამატებითი არჩევნები, რომელიც ისევ სოციალ-დემოკრატების გამარჯვებით დამთავრდა. 1919 წლის ბოლოსათვის, დამფუძნებელი კრება უკვე ექსპარტიული იყო.

ეს არჩევნები არა მხოლოდ დემოკრატიულობის თვალსაზრისით იყო გამორჩეული, არამედ იმიტაც, რომ პირველად აირჩიეს 5 ქალი, მაშინ, როდესაც მსოფლიოს სხვა სახელმწიფოებში

მსგავსი შემთხვევა არ ფიქსირდებოდა. 1919 წელს,კი პირველად იქნა არჩეული ქალი სოციალ-დემოკრატი.²⁴

4.1 მონაცემთა ანალიზის შედეგები

1918 წლის 22 ნოემბერს საქართველოს რესპუბლიკის პარლამენტმა, დაამტკიცა დამფუძნებელი კრების დებულება.იგი ითვალისწინებდა თანასწორ,საყოველთაო,პირდაპირ და არაპირდაპირ ხმის მიცემის პროცესს.უნდა არჩეულიყო დამფუძნებელი კრების 130 წევრი.არჩევნები 13 მაზრასა და 17 ქალაქში.

საარჩევნო უფლება 20 წლის ასაკიდან განისაზღვრა. პარლამენტს ირჩევდნენ 3 წლის ვადით.

არჩევნებში ხმის მიცემის უფლება ჰქონდა საქართველოს ნებისმიერ მოქალაქეს განურჩევლად სქესისა და რასისა.

უმეტესობას ქართველები და სომხები წარმოადგენდნენ,უმცირესობას- ბერძნები,ოსები. კაცები ბევრად მეტნი იყვნენ,ვიდრე ქალები.ეს შეიძლება იმით ყოფილიყო განპირობებული,რომ იმ დროისათვის ქალებს არც ისე ბევრი უფლებები ჰქონდათ და შესაბამისად, მათი სოციალური აქტივობაც ნაკლები იყო.რეგიონების მიხედვით მოსახლეობის აქტივობაც ამგვარი იყო, მაგალითად:სამეგრელოში ჭარბობდნენ

24

<https://civuscsla.wordpress.com/2016/03/12/%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%A5%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%95%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%9D%E1%83%A1-%E1%83%93%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%A4%E1%83%A3%E1%83%AB%E1%83%9C%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%94%E1%83%9A/>

მეგრელები, აჭარაში-აჭარლები, აფხაზეთში-აფხაზები და სხვა. რაც შეეხებათ სხვა ეთნოსის წარმომადგენლებს, გერმანელები ძირითადად აფხაზეთსა და თბილისში ჭარბობდნენ, ბერძნები-აფხაზეთში, თათრები-ლორეში, სომხები-ბორჩალოში, რუსები-თბილისში და ა.შ. სხვა ეთნოსის წარმომადგენლების აქტივობაზე თუ დიდი იყო, რაც შესაძლებელია აიხსნას ეთნიკური დისკრიმინაციით. აქტივობის მიხედვით ქართველი მამაკაცები პირველ ადგილზე იყვნენ.

არჩევნებში სულ 15 პარტია იყო დარეგისტრირებული. უამინდობის, სამხედრო ვითარებისა და სხვადასხვა მიზეზების გამო, ზემო სვანეთში, ბორჩალოს მაზრაში, დუშეთის მაზრის რამდენიმე უბანზე, სოხუმის ოლქში, ახალქალაქსა და ახალციხეში არჩევნები ვერ გაიმართა, თუმცა, მცირე ხანში აქ დამატებითი არჩევნები ჩატარდა.

საკანონმდებლო ორგანოს დაკომპლექტების პროცესმა საბოლოოდ ასეთი სახე მიიღო:

ყველაზე მეტი 102 მანდატი „საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიამ“ მიიღო. ხოლო „საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტთა პარტიამ“ 9 მანდატი მოიპოვა. საქართველოს „ეროვნულ-დემოკრატიული პარტია“ საკანონმდებლო ორგანოში 8 მანდატით შევიდა. 6 მანდატი ერგო წილად „საქართველოს სოციალისტ-რევოლუციონერთა პარტიას“. ხოლო 3 და 2 მანდატი „დაშნაკცუტუნსა“ და „საქართველოს ეროვნულ პარტიას“ შორის გადანაწილდა. მიუხედავად არჩევნებში გამოვლენილი მცირეოდენი დარღვევებისა საბოლოოდ ეს შედეგები საარჩევნო კომისიამ დემოკრატიულად მიიჩნია და დაამტკიცა.

მოცემული ინფორმაციით, არჩევნებში „საქართველოს სოციალ-დემოკრატიულმა მუშათა პარტიამ“ გაიმარჯვა და მანვე დააკომპლექტა მთავრობის ძირითადი ნაწილი. ეს პარტია თავდაპირველად ორ ნაწილად იყო გაყოფილი: „რუსეთის სოციალისტ-დემოკრატიული მუშათა პარტია“ (რსდმპ) და „საქართველოს სოციალისტ-დემოკრატიული მუშათა პარტია“ (სსდმპ). ეს ორი პარტია შეერთდა და გამარჯვებაც მოიპოვა 1919 წლის არჩევნებზე. მათ ყველაფერი გააკეთეს გამარჯვებისათვის, აწყობდნენ საყოველთაო გამოსვლებს, ხალხს ალტერნატიულ საცხოვრებელ პირობებს სთავაზობდნენ. თუმცა, ჩემი აზრით მთავარი

როლი იმან ითამაშა,რომ ის რუსეთის „რსდმპ“-ს შეუერთდა და სწორედ ეს გახდა მიზეზი მისი ასეთი ტრიუმფალური გამარჯვებისა.იმ დროისათვის რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობა ერთმანეთთან მჭიდროს იყო დაკავშირებული.

ხელთ გვაქვს დაწვრილებითი მონაცემები მაშინდელი მაზრების,ოკრუგებისა და ოლქების მიხედვით. მოცემულია 2 მაზრა ქალაქ-სოფლებით, სადაც განსაკუთრებით დიდი იყო აქტივობა ამომრჩევლებისა,გაიმარჯვა „საქართველოს სოციალ-დემოკრატიულმა მუშათა პარტიამ“

(იხი:დანართი 1) დანართ 1 -ში რუკის სახით წარმოდგენილია იმ დროისათვის არსებულ მაზრებში რომელმა პარტიამ გაიმარჯვა. სულ 17 მაზრა იყო: ახალსენაკის,ახალქალაქის,ახალციხის,ბორჩალო,გორის,დუშეთის,ზუგდიდის,თბილისის, თელავის,თიანეთის,ლექსუმის,ოზურგეთის,რაჭის,სიღნაღის,სოხუმის ოლქი,ქუთაისი,და შორაპანი.ჩამოთვლილი ოლქებიდან,ყველაზე მეტი ამომრჩეველი სოხუმის ოლქში იყო რეგისტრირებული რომელიც მეორედ აღმოჩნდა დამატებული არჩევნებზე სულ 144038.მიზეზად შესაძლებელია მისი გეოგრაფიული მდებარეობა დავასახელოთ,სოხუმი საზღვარს წარმოადგენს საქართველოსა და რუსეთს შორის.ეთნიკურად: აფხაზებისა და ქართველების გარდა სხვა ხალხიც ფიქსირდებოდა თუმცა არჩევანის დასაფიქსირებლად მხოლოდ 22354 ადამიანი მივიდა.ნაკლები რაოდენობით,კი თიანეთის ოლქი 12886 ამომრჩეველით,ასევე ნაკლები აქტიურობით გამოირჩეოდა,ამის მიზეზადაც მის გეოგრაფიული მდებარეობას დავასახელებთ.

ამომრჩევლების აქტიურობით გორის მაზრა გამოირჩეოდა 76590 ხმით, აქედან 76584 ხმა დაფიქსირდა. აღსანიშნავია,რომ გორის მაზრაში მხოლოდ 6 ბიულეტენი იქნა ცნობილი ბათილად.

ხმების ყველაზე მაღალი რაოდენობითაც გორის მაზრა იქნა გამორჩეული,76584ხმით ხოლოდ დაბალი რაოდენობით ისევ თიანეთის მაზრა 6890 ხმით.

რაც შეეხება „ საქართველოს სოციალ-დემოკრატიულ მუშათა პარტიას“, როგორც უკვე აღვნიშნე დიდი გამარჯვება სწორედ მათ ხვდათ წილად.

საერთო ანალიზის სურათი რომ წარმოვიდგინოთ ხმათა ყველაზე მეტი რაოდენობა 73822 ხმა გორის მაზრაში მიიღეს, ყველაზე ნაკლები კი თიანეთის მაზრასა და სოხუმის ოლქში. სულ 39 096 ხმა . დარჩენილი ხმათა რაოდენობა, კი თბილისის, თელავის, ლეჩხუმის, სიღნაღის, რაჭისა და სხვა ოლქების მიხედვით გადანაწილდა.

რაც შეეხება ქალაქებს: ახალქალაქს, ახალსენაკს, ახალციხეს, ჭიათურას, დუშეთს, გორს, ხაშურს, ხონს, ქუთაისს, ყვირილას, ლანჩხუთს, ოზურგეთს, ფოთს, სამტრედიას, სიღნაღს, სურამს, თბილისს, თელავსა და ზუგდიდს, აქტივობა აქაც საკმაოდ მაღალი იყო, თუმცა ყველაზე დიდი აქტივობით ქ. თბილისი 36566 ხმითა და ქ. ქუთაისი 12333 ხმით გამოირჩეოდნენ, თუმცა ქუთაისში სოციალ-დემოკრატებმა ხმათა დიდი რაოდენობა ვერ მიიღეს. თბილისში-პირიქით.

დაბალი ხმათა რაოდენობით გამოირჩეოდა ქალაქი ახალქალაქი. სოციალ-ემოკრატებმა კი ხმათა ყველაზე დაბალი რაოდენობა ახალქალაქსა და თიანეთში მიიღეს.

ჩვენ ხელთ გვაქვს 2 მაზრის მონაცემები ქალაქების მიხედვით. (იხი: დანართი 2 და დანართი 3)

დუშეთის მაზრაში სულ 12 ქალაქი გამოირჩეოდა მონაცემთა აქტივობით: საგურამო, მცხეთა, მუხრანი, ბაზალეთი, ჟინვალი, ახალგორი, მონასტერი, ლეხურა, ქვემო მთიულეთი, ყაზბეგი, კობი, ზემო მთიულეთი. დუშეთის მაზრაში რეგისტრირებული 27259 ამომრჩეველიდან მიცემულ ხმათა რაოდენობა იყო 15070. ამ არჩევნებში სოციალ-დემოკრატებმა 11529 ხმა მიიღეს. მოცემული ქალაქებიდან, ყველაზე დიდი აქტივობით საგურამო გამოირჩეოდა, ყველაზე ნაკლებით კი ქვემო მთიულეთი.

ოზურგეთის მაზრაში მოცემული იყო 32 ქალაქი და სოფელი: დვაბზუ, ბახვი, შემოქმედი, ლიხაური, ექატი, ხვარბეთი, გურიანთა, მიქელ-გაბრიელი, ჯუმათი, ძიმითი, აკეთი, აცანა, ლანჩხუთი, ნიგოთი, ჩიბათი, ჩოჩხათი, ჯურუყვეთი, სუფსა, ჩოხატაური, ნანეიშვილი, ამაღლება, ბასილეთი (სოფელი), ბუკნარი, ხიდისთავი, ზემო ხეთი, სურები, ჯვარცმა, ერკეთი1, ერკეთი2, ასკანა და ბასილეთი. მიცემული 38547 ხმიდან, უმეტესობა სოციალ-დემოკრატმა მიიღეს. აქტივობით გამოირჩეოდა ლიხაური. 2030 ხმით, ხოლო ნაკლები აქტივობით ბასილეთი 32 ხმით.

პირველ დანართში მოცემულია გამარჯვებული პარტიების ჩამონათვალი საქართველოს მიხედვით. პირველი რუკა გვიჩვენებს, რომ „საქართველოს სოციალ-დემოკრატიულმა მუშათა პარტიამ“ მთლიანი ხმების რაოდენობიდან 462318 ხმა მიიღო საქართველოს მასშტაბით, ხოლო დანარჩენი ხმები გადანაწილდა დარჩენილ პარტიებზე.

5 თავი. დისკუსია

წინამდებარე ნაშრომი მიზნად ისახავდა, 1919 წლის, საქართველოს საკანონმდებლო ორგანოს არჩევნებში, ძირითადი გეოგრაფიული თავისებურებების გამოვლენას და იმ

სოციალურ-ეკონომიკური და პოლიტიკური გარემო პირობების მიმოხილვას, რომლებიც იმ პერიოდის საქართველოში იყო. ამ პერიოდისთვის საქართველოს სოციალ -

დემოკრატიული პარტია წამყვანი პოლიტიკური ძალა იყო, 1917 წლის ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ ქართველი მენშევიკების მიერ შექმნილ დემოკრატიულ რესპუბლიკაში. 1919 წლის 14 თებერვალს ქვეყანაში ჩატარებული დამფუძნებელი კრების არჩევნებში, პარტიამ ხმათა უმრავლესობა მიიღო და გაიმარჯვა. პარტიის იდეოლოგები ნიკოლოზ ჩხეიძე, ევგენი გეგეჭკორი, გრიგოლ ლორთქიფანიძე, ისიდორე რამიშვილი, ნოე ჟორდანიას, ირაკლი წერეთელი, აკაკი ჩხენკელი, სეით დევდარიანი, ბენია ჩხიკვიშვილი, კოტე ანდრონიკაშვილი და სხვანი. სხვა და სხვა დროს პარტიის თვალსაჩინო წევრები იყვნენ: ვიქტორ ნოზაძე, მიხეილ ხუნდაძე, ევგენ ღვალაძე, ისიდორე მანჭკავა, აკაკი ანდლულაძე შემდგომ წლებში ანტიბოლშევიკურ საქმიანობასაც ეწოდნენ და რუსეთის წინააღმდეგ 1924 წლის აჯანყებაშიც აქტიურ მონაწილეობას იღებდნენ. რეალური ძალაუფლება ნოე ჟორდანიას ქონდა. არსებობის ხანმოკლე პერიოდის განმავლობაში ქვეყნის ხელმძღვანელობამ მნიშვნელოვანი ღონისძიებები გაატარა: დაადგინა რესპუბლიკის სახელმწიფო საზღვრები, ქართული ენა გამოაცხადა სახელმწიფო ენად, განახორციელა სასამართლო რეფორმა, ჩამოაყალიბა ეროვნული გვარდია და რეგულარული არმია, ჩამოაყალიბა ადგილობრივი მართვის ორგანოები, პროფესიული კავშირები, მიიღო რესპუბლიკის კონსტიტუცია.

თუმცა, ძალიან მძიმე იყო ეკონომიკური და ფინანსური მდგომარეობა, რასაც აქტიურად იყენებდნენ ოპოზიციური ძალები - ბოლშევიკები. მათი ხელშეწყობით მუშათა გაფიცვები და გლეხთა აჯანყებები ხშირი იყო. მიუხედავად საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის პოლიტიკური ინსტიტუტების სტაბილურობისა, საბჭოთა რუსეთიც და დასავლეთის ქვეყნებიც თავს იკავებდნენ საქართველოს დამოუკიდებლობის იურიდიული აღიარებისაგან. ისინი ქართულ საკითხს რუსეთთან ურთიერთობების კონტექსტში განიხილავდნენ და თავს არიდებდნენ მასთან ურთიერთობების გაფუჭებას. მაგრამ საბოლოოდ ქვეყნის დამოუკიდებლობა აღიარეს და პოლიტიკურმა ტემპერატურამ თითქოს დაიწია.

ლიტერატურის მიმოხილვაში განხილულია, ვაიმარის გერმანიაში 1932 წელს ჩატარებული არჩევნები, ჰიტლერის სათავეში მოსვლისა და მისი მარტიის მოულოდნელი წარმატების

მიზეზები. ზემოთ მოხმობილი შემთხვევა საშუალებას გვაძლევს პარალელი გავავლოთ 1919 წელს ჩატარებულ არჩევნებთან და იმ გარემო ფაქტორებთან, რომლებმაც განაპირობა დაბალი რეიტინგის მქონე „ნაციონალისტურ-სოციალისტური მუშათა პარტიის“ რეიტინგის სათავეში მოხვედრა. იმდროინდელ შიდაპოლიტიკურ მდგომარეობას შეიძლება მივაწეროთ 1919 წელს საქართველოს საკანონმდებლო ორგანოში სოციალ-დემოკრატიული პარტიის მიერ ყველაზე მეტი მანდატის მოპოვება.

ჟორდანია იზიარებდა როგორც მისი თანაპარტიელების, ასევე სხვა პარტიების რჩევებს, თუ ისინი მისაღებად მიაჩნდა. მისი წინადადებით მიიღეს საქართველოს სახელმწიფო გერბი. გამომდინარე იქიდან, რომ ჟორდანია ეწინააღმდეგებოდა ბოლშევიკურ და სეპარატისტულ ტენდენციებს, ეთნიკურ უმცირესობებს მიენიჭათ პოლიტიკური და კულტურული უფლებები.

საბოლოო ჯამში რუსეთის მონობისგან დაღლილი ხალხისთვის პარტია, რომელიც დემოკრატიულობასა და ეროვნულობაზე აკეთებდა ძირითად და უმთავრეს აქცენტს ყველაზე მისაღები და სანატრელი იყო. ეს იყო მიზეზი მისი წარმატებისა და გამარჯვებისა, ამიტომ მოიგო არჩევნები თითქმის 85 პროცენტით და ფლობდა თითქმის ერთიან მხარდაჭერას, ბოლშევიკური წრეების შავი პიარისა და დიდი წინააღმდეგობის მიუხედავად.

დასკვნა

სამაგისტრო ნაშრომი, საქართველოში ჩატარებულ 1919 წლის არჩევნების შესახებ გარკვეულ წარმოდგენას ქმნის და იმ პერიოდის სოციალური და პოლიტიკური ცხოვრების შესახებ იძლევა ცნობებს. შესავალში საუბარია ადამიანის ნების გამოხატვაზე, მის მოტივაციასა და უნარზე გააკეთოს არჩევანი ამა თუ იმ საკითხთან დაკავშირებით. ნაშრომში წვრილად მიმოხილულია არჩევნების ისტორიის ერთერთი კონკრეტული ეტაპი-დასაწყისი - უფრო ნათელი წარმოდგენის შესაქმნელად, მაგალითებად მოყვანილია შემდგომი საპარლამენტო თუ საპრეზიდენტო არჩევნების მოვლენები. თემა რომ მეტად გასაგები იყოს, საუბარი არის არა მარტო ქართულ, არამედ უცხოურ გამოცდილებაზე და ტექსტში მრავლადაა ჩართული

სხვადასხვა უცხოელი თუ ქართველი დამკვირვებლისა და პოლიტიკოსის აზრი. ერთმანეთთან დაკავშირებული წყაროების მოხმობით პრობლემატიკა, რომელიც ამ საკითხს ახასიათებს ბევრად მარტივი გასაგები ხდება წყაროების სიმრავლის გამო. შესავალ ნაწილშივეა განხილული კონტექსტის მნიშვნელობა და ის გარემოებები, რაც მასზე ახდენს გავლენას. ტექსტი გრძელდება საქართველოსა და რუსეთის პოლიტიკური პარტიების წარმოშობა/განვითარების საკითხის მიმოხილვით, რომელიც ძალიან რთული პროცესი იყო და რომლის ფორმირებაც საკმაოდ ბევრჯერ მოხდა. თავში „ლიტერატურული მიმოხილვა“ შეხვდებით ისტორიულ გადახვევას, რომელიც წარმოდგენას ქმნის იმდროინდელ სოციალურ და პოლიტიკურ ტემპერატურაზე, როგორც რუსეთში ასევე საქართველოსი. შემდეგ საუბარი გრძელდება ზოგადად არჩევნებზე, როგორც მოვლენაზე, მის წარმოშობაზე და პირველად გამოვლენის მაგალითებზე. ისტორიული ჩანართი კარგად გასაგებს ხდის იმ შედეგებს, რომლებიც ზემოთხსენებულ ორ ქვეყანაში თავიდან და შემდგომ მოხდა. ერთ-ერთ ნათელ მაგალითად შეიძლება ჩაითვალოს, ნაცისტურ გერმანიაში

ჩატარებული არჩევნები და 1930- იანი წლების დასავლეთ ევროპაში მიმდინარე მოვლენების მიმოხილვა, რომელიც მეტნაკლებად პასუხს იძლევა ბევრ კითხვაზე. არჩევნები, როგორც საზოგადოებრივი, სოციალური თუ პოლიტიკური მოვლენა ბევრ ადამიანში ინტერესს იწვევდა, რაც მათ უბიძგებდა მისი შესწავლისკენ და რის შედეგადაც გაჩნდა ბევრი ნაშრომი და თვალსაზრისი. ლიტერატურულ მიმოხილვაში ასეთი ავტორების ბევრი თეზისია წარმოდგენილი და ისტორიული მიმოხილვიდან ნელნელა გადავდივართ მეცნიერულ/ფილოსოფიურ განხილვაზე. ლიფსეტი, როკანი, ფლინტი, ანსელინისი და ბევრი სხვა ავტორი საუბრობს პოლიტიკური დაპირისპირების განზომილებებზე და კონკრეტულ მაგალითად ადოლფ ჰიტლერისა და მისი პარტიის გამარჯვების მაგალითს ასახელებენ. კარლ კაუცი, კი საუბარს უკვე მეოცე საუკუნის რუსეთზე იწყებს და იქვე ჩნდება მოსაზრებები საქართველოს შესახებ. ამ ორ ქვეყანაში ჩატარებული არჩევნები, კაპიტალისტური საზოგადოების ჩამოყალიბება, დუმა თავისი მოწვევებით და ბოლოს, საქართველო პირველი არჩევნების მოლოდინში საკმაოდ ჩახლართული და

რთული თემაა,თუმცა სტივენ ჯონსი წიგნში „სოცილიზმი ქართულ ფერებში“ მკაფიოდ და დეტალურადაა ახსნილი თითქმის ნებისმიერი დეტალი რაც ამ საკითხებს უკავშირდება.

ბიბლიოგრაფია

- არჩევნები და მასთან დაკავშირებული პრობლემატური საკითხები WWW.BLH.GE
<https://blh.com.ge/%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%A9%E1%83%94%E1%83%95%E1%83%9C%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98-%E1%83%93%E1%83%90-%E1%83%9B%E1%83%90%E1%83%A1%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%9C-%E1%83%93%E1%83%90%E1%83%99%E1%83%90/>
- WWW.NPLG.ORG.GE კონტექსტის რაობის შესახებ
(<http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=6&t=4824>)
- (კონტექსტური მონაცემები, არჩევნების შესწავლა და კენჭისყრის ქცევა:დაკავშირებულ პირებს შორის გარემოში) Huckfeldt and Sprague,1993; Achen and Shively, 1995; Books and Prysby, 1991
- (კონტექსტური მონაცემები, არჩევნების შესწავლა და კენჭისყრის ქცევა:დაკავშირებულ პირებს შორის გარემოში)

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261379401000191>)
- Huckfeldt and Sprague, 1993, გვ. 284
- რუკების პოლიტიკა,როგორ ითვლება კონტექსტი საარჩევნო გეოგრაფიაში (<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261379401000191>)
- (<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261379401000191>)
- ნაციონალური ხმების გეოგრაფია,კონტექსტი,აღმსარებლობა და კლასი 1930 წლის რაიხსტაგის

არჩევნებში

(http://www.colorado.edu/geography/class_homepages/geog_4023_s10/JohnO_1994.pdf)

 საქართველოს ეროვნული არქივი-მონაცემები

<http://archives.gov.ge/ge/page/1919-wlis-saqartvelos-damfudznebeli-krebis-archevnebi>

 ლიფსეტისა და როკანის დაპირისპირების თეორია Lipset & Rokkan, 1967, გვ. 3 ¹ Lipset & Rokkan, 1967, გვ. 15

 ნაცისტური ხმების გეოგრაფია, კონტექსტი, აღმსარებლობა და კლასი 1930 წლის რაიხსტაგის არჩევნებში

(http://www.colorado.edu/geography/class_homepages/geog_4023_s10/JohnO_1994.pdf)

http://www.colorado.edu/geography/class_homepages/geog_4023_s10/JohnO_1994.pdf
A_%E1%83%A4%E1%83%94%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%A8%E1%83%98_-
_%E1%83%9C%E1%83%98%E1%83%9B%E1%83%A3%E1%83%A8%E1%83%98.pdf

 ივანე ჯავახიშვილი-საქართველოს ისტორია მეოცე საუკუნე
(<http://www.bu.org.ge/x2254?lang=geo>)

 სახელმწიფო დუმა - განმარტება

https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%AE%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%9B%E1%83%AC%E1%83%98%E1%83%A4%E1%83%9D_%E1%83%93%E1%83%A3%E1%83%9B%E1%83%90
https://iliauni.edu.ge/ge/ajax/downloadFile/18245/%E1%83%A1%E1%83%9D%E1%83%AA%E1%83%98%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%98%E1%83%96%E1%83%9B%E1%83%98_%E1%83%A5%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%A3%E1%83%9A_%E1%83%A4%E1%83%94%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%A8%E1%83%98_-_E1%83%9C%E1%83%98%E1%83%9B%E1%83%A3%E1%83%A8%E1%83%98.pdf

 რუსეთის კონსტიტუციური ასამბლეის არჩევნები

(https://en.wikipedia.org/wiki/Russian_Constituent_Assembly_election,_1917)

 www.archives.gov.ge - საქართველოს ეროვნული არქივი

<http://archives.gov.ge/ge/page/1919-wlis-saqartvelos-damfudznebeli-krebis-archevnebi>

 საქართველოს პოლიტიკური ლანდშაფტი-პოლიტიკური პარტიების წარმოშობა და ფუნქციები

<http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library.exe?e=d-00000-00---off-0civil2--00-1----0-10-0---0---0prompt-10---4-----0-1|-10-ka-50---20-about---00-3-1-00-0-0-01-1-0utfZz-8-00&cl=CL2.20&d=HASH01857554f5adce2eb6ecf374.6&x=1>)

 bu.org.ge

 ტამბოვის რევოლუცია 1905-1907 წლები

<http://cyberleninka.ru/article/n/sostav-sotsialistov-revolyutsionerov-tambovskoy-gubernii-nakanune-pervoy-russkoy-revolyutsii-1905-1907-gg>)

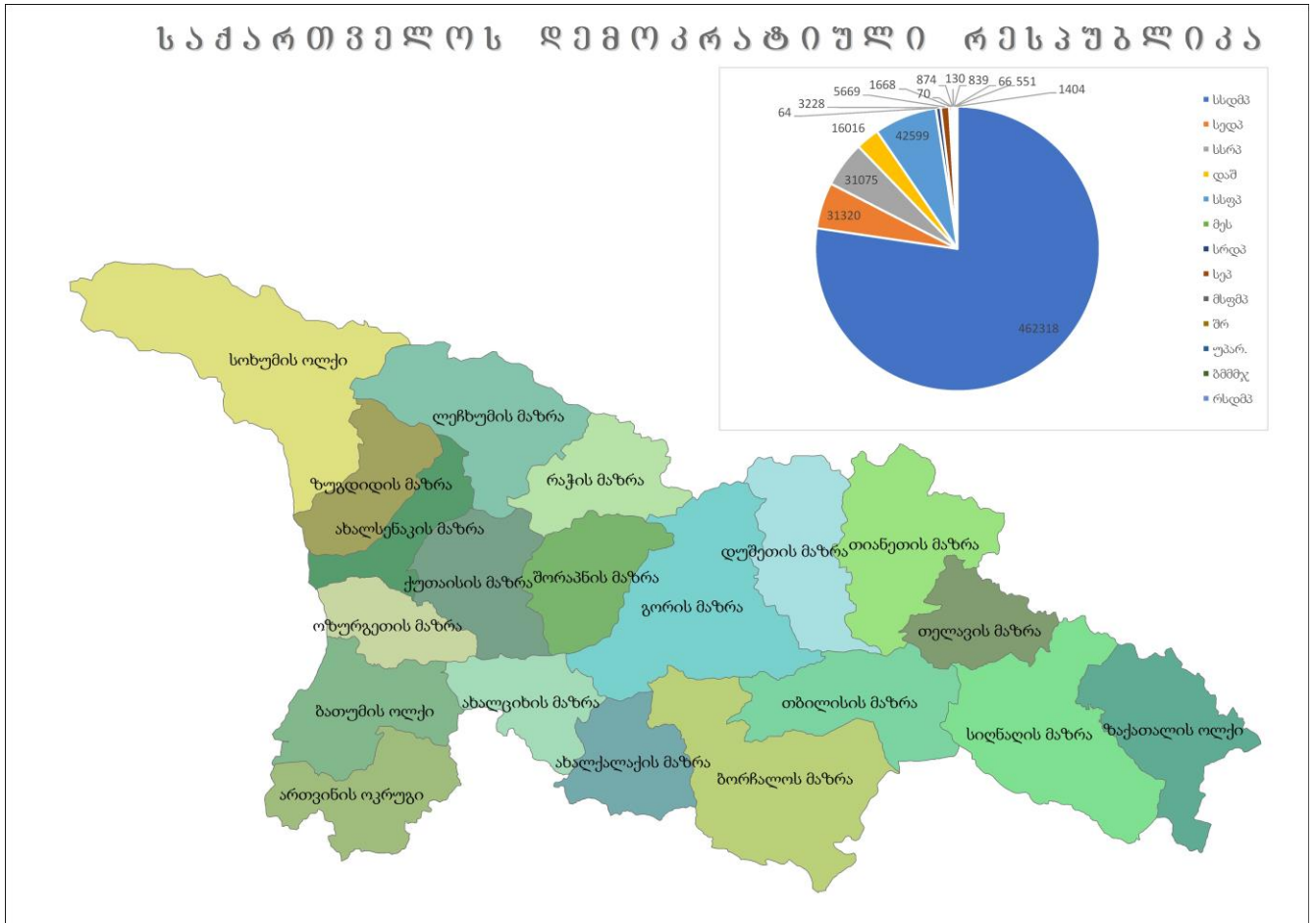
 საქართველოს დამფუძნებელი კრების არჩევნები

<https://civuscsla.wordpress.com/2016/03/12/%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%A5%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%95%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%9D%E1%83%A1-%E1%83%93%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%A4%E1%83%A3%E1%83%AB%E1%83%9C%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%94%E1%83%9A/>

 საქართველოს დამფუძნებელი კრების არჩევნები

<https://civuscsla.wordpress.com/2016/03/12/%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%A5%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%95%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%9D%E1%83%A1-%E1%83%93%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%A4%E1%83%A3%E1%83%AB%E1%83%9C%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%94%E1%83%9A/>)

დანართი #1 „საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიის“ გამარჯვება მაზრების მიხედვით

წყარო: საქართველოს ეროვნული არქივი. ფონდი 1832 აღწერა 2

დანართი #1.1 მონაცემები მაზრებისა და ქალაქების მიხედვით

მაზრები	მიცემულ ხმათა რაოდენობა	ამომრჩევ ელთა რაოდენო ბა	სსდმპ	სედპ	სსრპ	დაშ	სოფვ
ახალსენაკი	49839	62145	34085	1126	6355	-	1163
ახალქალაქი	21315	26764	12121	21	476	7758	216
ახალციხე	23383	26931	19000	53	58	1439	454
ბორჩალო	22572	41375	12800	153	799	1855	5511
გორი	76590	94143	73822	272	65	8	2126
ზუგდიდი	28028	60298	15149	2414	8070	0	2315
თბილისი	26695	37053	23029	207	1309	433	390
თელავი	21801	35113	19801	559	25	8	670
თიანეთი	6897	12886	4729	384	4	0	1728
ლეჩხუმი	13295	24686	10788	1010	33	1	1383
რაჭა	16114	28975	13603	756	208	2	1468
სიღნაღი	30332	55927	21576	454	205	109	5531
სოხუმის ოლქი	22354	144038	7987	885	8271	58	2174
ქუთაისი	58269	99541	48052	5662	1598	0	2383
შორაპანი	51118	89670	39096	6086	1302	0	4052

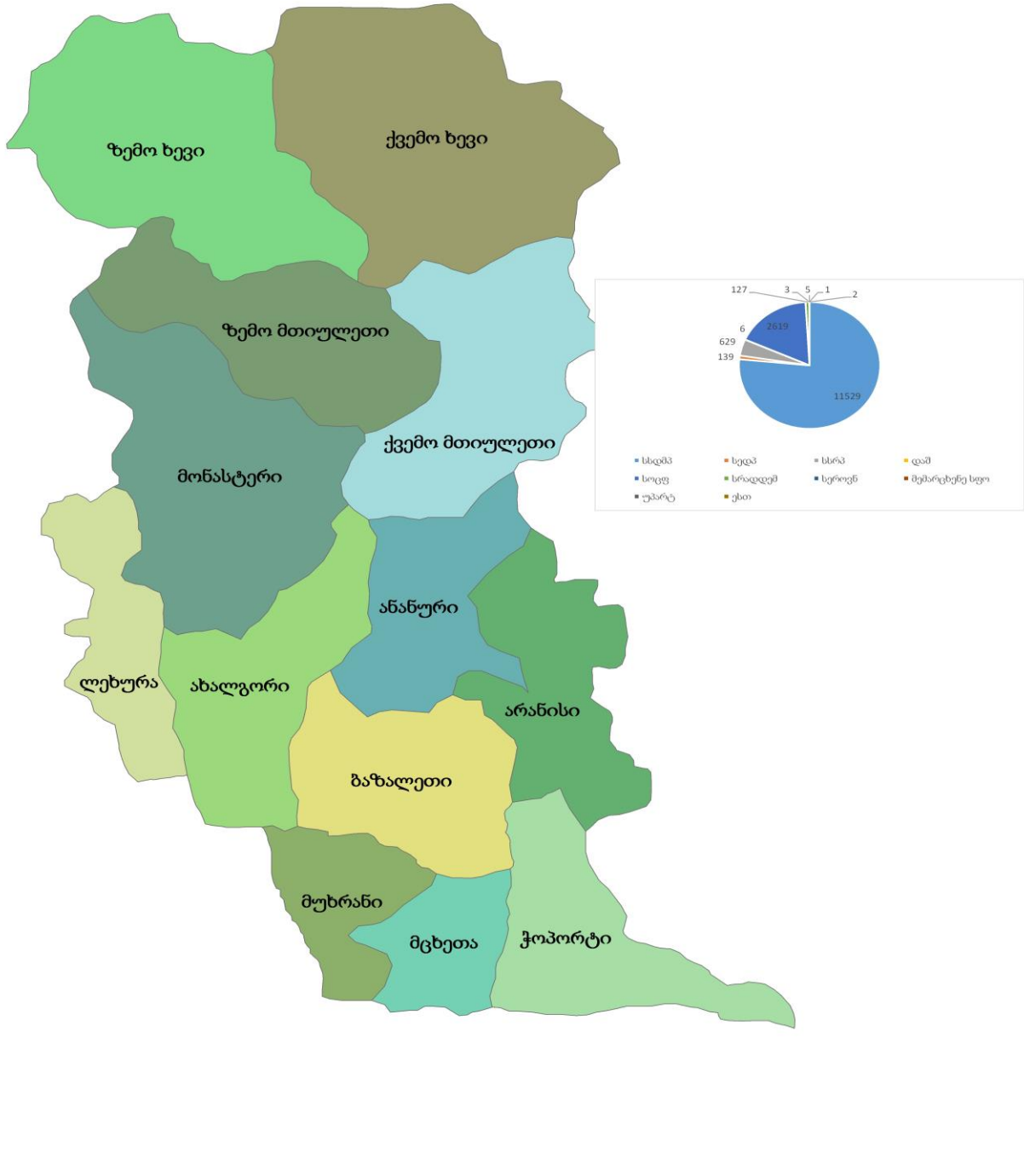
წყარო: საქართველოს ეროვნული არქივი.

დანართი 1.2 „სსდმპ“-ს გამარჯვება მაზრების მიხედვით

<i>„სსდმპ“-ს გამარჯვება მაზრების, ოლქებისა და ოკრუგების მიხედვით</i>				
სოხუმის ოლქი	<>	ზუგდიდის მაზრა	<>	ოზურგეთის მაზრა
ლეჩხუმის მაზრა	<>	ახალსენაკის მაზრა	<>	ბათუმის ოლქი
რაჭის მაზრა	<>	ქუთაისის მაზრა	<>	ახალციხის მაზრა
დუშეთის მაზრა	<>	შორაპნის მაზრა	<>	ახალქალაქის მაზრა
თიანეთის მაზრა	<>	გორის მაზრა	<>	ბორჩალოს მაზრა
თელავის მაზრა	<>	თბილისის მაზრა	<>	ართვინის ოკრუგი
ზაქათალას ოლქი	<>	სიღნაღის მაზრა	<>	

წყარო: საქართველოს ეროვნული არქივი

დუშეთის მაზრა

დანართი #2 დუშეთის მაზრა

წყარო:საქართველოს ეროვნული არქივი ფონდი 1832,აღწერა 2

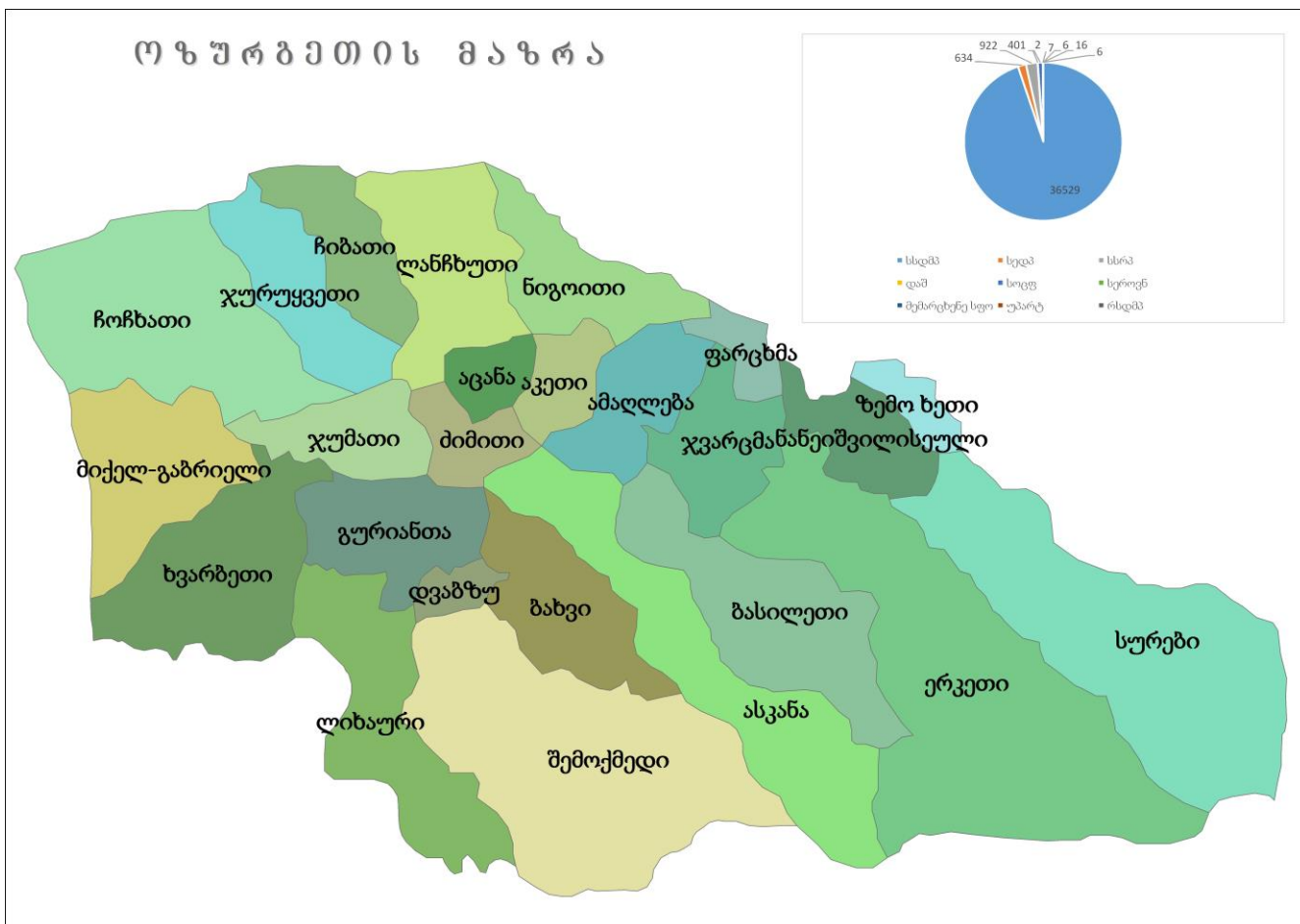
დანართი #2.1. დუშეთის მაზრა.

მაზრა	საარჩევნო უბანი	მიცემულ ხმათა რაოდენობა	ამომრჩევე ელთა რაოდენო ბა	სსდმპ	სედპ	სსრპ	დაშ	სოცფ
დუშეთი	საგურამო	2965	3406	2611	1	1	-	352
დუშეთი	მცხეთა	1944	3031	1090	25	4	-	817
დუშეთი	მუხრანი	1947	2967	1760	2	37	3	139
დუშეთი	ბაზალეთი	1680	3388	1519	8	12	-	141
დუშეთი	ჟინვალი	2146	3162	1441	71	-	-	508
დუშეთი	ახალგორი	1857	3620	939	-	513	2	401
დუშეთი	მონასტერი	695	2034	517	-	-	-	175
დუშეთი	ლეხუა	1026	1937	946	-	62	-	17
დუშეთი	ქვემო მთიულეთ ი	810	3714	706	32	-	1	69

დუშეთი	ყაზბეგი	-	-	-	-	-	-	-
დუშეთი	კობი	-	-	-	-	-	-	-
დუშეთი	ზემო მთიულეთ ი	-	-	-	-	-	-	-
სულ:	-	15070	27259	11529	139	629	6	2619

წყარო: საქართველოს ეროვნული არქივი

დანართი #3 ოზურგეთის მაზრა

წყარო:საქართველოს ეროვნული არქივი.ფინდი 1832 აღწერა 2

დანართი # 3.1. ოზურგეთის მაზრა

მაზრა	საარჩევნო უბანი	მიცემულ ხმათა რაოდენობა	ამომრჩეველთა რაოდენობა	სსდმპ	სედპ	სსრპ	დაშ	სოცფ
ოზურგეთი	დვაბზუ	1980	2367	1729	60	181	-	9
ოზურგეთი	ბახვი	1596	2135	1543	3	16	-	34
ოზურგეთი	შემოქმედი	1430	2023	1127	99	191	-	5
ოზურგეთი	ლიხაური	2030	2373	1890	48	87	-	4
ოზურგეთი	ექატის	189	216	176	11	2	-	-
ოზურგეთი	ხვარბეთი	1562	1746	1516	9	35	1	1
ოზურგეთი	გურიანთა	955	1101	845	21	87	-	2
ოზურგეთი	მიქალ-გაბრიელი	1507	1970	1359	14	127	-	3
ოზურგეთი	ჯუმათი	738	1135	703	4	20	-	2
ოზურგეთი	ძიმიტი	1133	1514	1101	3	21	-	6
ოზურგეთი	აკეთი	1687	2210	1662	1	12	-	11

ოზურგეთი	აცანა	933	955	931	-	-	-	2
ოზურგეთი	ლანჩხუთი	1391	1572	1383	1	1	-	6
ოზურგეთი	ნიგოთი	1281	1477	1247	2	3	-	28
ოზურგეთი	ჩიბათი	1670	2214	1510	131	12	-	13
ოზურგეთი	ჩოჩხათი	1620	1741	1614	6	-	-	13
	ჯურუყვეთ ო	1760	2097	1638	50	13	-	56
ოზურგეთი	სუფსა	1570	1747	1501	13	52	-	4
ოზურგეთი	ჩოხატაური	1902	2528	1859	20	1	-	19
ოზურგეთი	ნანეიშვილ ო	768	880	766	-	-	-	1
ოზურგეთი	ამაღლება	1306	1701	1296	-	-	-	5
ოზურგეთი	ბასილეთი(სოფელი)	221	380	219	1	-	-	-
ოზურგეთი	ბუკნარი	272	337	247	-	25	-	-

ოზურგეთი	ხიდისთავი ,ჯოჯიეთი	1102	1384	1057	39	-	-	-
ოზურგეთი	ზემო ხეთი	1218	1646	1138	30	1	-	50
ოზურგეთი	სურები	1623	1676	1617	1	4	-	8
ოზურგეთი	ჯვარცმა	1189	1917	1107	34	9	-	14
ოზურგეთი	ერკეთი1	1444	1693	1418	3	2	-	11
ოზურგეთი	ერკეთი2	1031	1114	1012	18	1	-	-
ოზურგეთი	ასკანა	1409	1937	1283	1	26	-	83
ოზურგეთი	ბასილეთი	37	49	35	1	-	-	-
სულ:	-	38547	47803	36529	634	922	2	401

წყარო:საქართველოს ეროვნული არქივი

Tamriko benia

**Geographical aspects of the election of the founding council of Georgia in
1919**

Human Geography

**Thesis submitted to the faculty of the Human Geography in partial fulfillment of the
requirements for the degree of master of science**

Supervisor:davit sichinava

Assistant-professor

Tbilisi 2017

